कविकुलगुरू - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक
हस्तलिखित संग्रह

दाखल क्र. M-1988 विषय ________.

नाव. श्रीमद्भगवत्गीता , (M.S.S) .

लेखक/लिपीकार — .

पृष्ठ 150 काळ — पूर्ण/~~अ~~पूर्ण

(ग) १४३

॥अथलघुन्यासप्रारंभः॥

१ श्रीगणेशायनमः॥ अथलघुन्यासप्रारंभः॥ उरसाशिरसादृष्ट्यामनसावच
सातथा॥ पद्भ्यांकराभ्यांजानुभ्यांप्रणामोष्टांगउच्यते॥ प्रजननेब्रह्माति
ष्ठतु॥ पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु॥ हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु॥ बा ह्वोरिंद्रस्तिष्ठतु॥
जठरेअग्निस्तिष्ठतु॥ हृदयेशिवस्तिष्ठतु॥ कंठेवसवस्तिष्ठंतु॥ वक्त्रेस
रस्वतीतिष्ठतु॥ नासिकयोर्वायुस्तिष्ठतु॥ नयनयोश्चंद्रादित्यौतिष्ठेतां॥ क
र्णयोरश्विनौतिष्ठेतां॥ ललाटेरुद्रास्तिष्ठंतु॥ मूर्ध्न्या दित्यास्तिष्ठंतु॥ शि
रसिमहादेवस्तिष्ठतु॥ शिखायांवामदेवस्तिष्ठतु॥ पृष्ठेपिनाकीतिष्ठ
तु॥ पुरतःशूलीतिष्ठतु॥ पार्श्वयोःशिवाशंकरौतिष्ठेतां॥ सर्वतोवायु
स्तिष्ठतु॥ ततोबहिःसर्वतोग्निर्ज्वालामालापरिवृतास्तिष्ठतु॥ सर्वेष्वंगे १

षुसर्वादेवतायथायथास्थानानि तिष्ठंतु॥ मां रक्षंतु॥ यजमानं रक्षं
तु॥ अग्निर्मेवाचिश्रितः॥ वाग्हृदये॥ हृदयंमयि॥ अहममृते॥ अमृ
तंब्रह्मणि॥ वायुर्मेप्राणेश्रितः॥ प्राणोहृदये॥ हृदयंमयि॥ अहममृते॥
अमृतंब्रह्मणि॥ सूर्योमेचक्षुषिश्रितः॥ चक्षुर्हृदये॥ हृदयंमयि॥
अहममृते॥ अमृतंब्रह्मणि॥ चंद्रमामेमनसिश्रितः॥ मनोहृद
ये॥ हृदयंमयि॥ अहममृते॥ अमृतंब्रह्मणि॥ दिशोमेश्रोत्रेश्रि
ताः॥ श्रोत्रं हृदये॥ हृदयंमयि॥ अहममृते॥ अमृतंब्रह्मणि॥ आ
पोमेरेतसिश्रिताः॥ रेतोहृदये॥ हृदयंमयि॥ अहममृते॥ अमृतंब्र

२ स्मणि॥ पृथिवीमेशरीरेश्रिता॥ शरीरं हृदये हृदयंमयि। अहममृतेअमृ
तंब्रह्मणि॥ ओषधिवनस्पतयोमेलोमसिश्रिताः॥ लोमानिहृदयेहृद
यंमयि। अहममृतेअमृतंब्रह्मणि॥ इंद्रोमेबलेश्रितः॥ बलं हृदये
हृदयंमयि॥ अहममृतेअमृतंब्रह्मणि॥ पर्जन्योमेमूर्ध्निश्रितः॥ मूर्धा
हृदयेहृदयंमयि। अहममृतेअमृतंब्रह्मणि। ईशानोमेमन्योश्रितः
मन्युर्हृदये। हृदयंमयि। अहममृतेअमृतंब्रह्मणि॥ आत्मामेआ
त्मनिश्रितः॥ आत्माहृदये। हृदयंमयि। अहममृतेअमृतंब्रह्मणि।
पुनर्मआत्मापुनरायुरागात्॥ पुनः प्राणः पुनराकूतमागात्॥ वैश्वा
नरोरश्मिभिर्वावृधानः अंतस्तिष्ठत्वमृतस्यगोपाः॥ यथालिंगमंगानि २

समृज्य। अथात्मानंश्रिरुद्ररूपंध्यायेत्॥ ॐ अथात्मानंशिवात्मानंपंचा
स्यंचिंतयेद्बुधः॥ त्रिलोचनंचतुर्बाहुंसर्वाभरणभूषितं॥ नीलग्रीवंश
शांकांकंशुद्धस्फटिकसन्निभं॥ नागयज्ञोपवीतंचव्याघ्रचर्मोत्तरी
यकं॥ कमंडलुधरंदेवमक्षमालाधरंविभुं॥ वरदाभयहस्तंचनृ
मज्जनवरप्रदं॥ वृषपृष्ठसमारूढमुमादेहार्धधारिणं॥ दुर्दतं
कपिलजटं॥ शिखामुद्योत्तकारिणं॥ अमृतेनाप्लुतंहृष्टंदिव्यभो
गसमन्वितं॥ दिग्देवतासमायुक्तंसुरासुरनमस्कृतं॥ नित्यंचशा
श्वतंशुद्धंध्रुवमक्षरमव्ययं॥ सर्वव्यापिनमीशानंरुद्रंवैविश्वरू

३ पिंणं॥ एवंध्यात्वाद्दिजः सम्यक् ततोयजनमारभेत्॥ आराधितोम
नुष्यैस्त्वंश्रुद्दैर्दैवासुरारिभिः॥ आराधयामिभक्त्यात्वामांगृहाण
महेश्वरः॥ आत्वावहंतुहरयःसर्वेतसःश्वेतैरश्वैःसहकेतुमद्भि
र्वातोजवैर्बलवद्भिर्मनोजवैरायाहिशीघ्रं॥ ममहव्यायशर्वौं॥ ए
षतेरुद्रभागस्तंजुषस्वतेनावसेनपरोमूजवतोतीह्यवततध
न्वापिनाकहस्तः कृत्तिवासाः॥ स्वामिन्सर्वजगन्नाथयावत्पूजा
वसानकं॥ तावत्त्वंप्रीतिभावेनलिंगेस्मिंसंनिधंकुरुसुप्रसन्नो
वरदोभव॥ महादेवाः पृथिवीचनइत्यादिपंचामृतपूजनंकृत्वा॥ भ ३

ईशानायदेवायनमः॥

भवायदेवायनमः॥ शर्वायदेवायनमः॥ पशुपतयेदेवायनमः॥ उग्रा
यदे०॥ रुद्रायदेवा०॥ भीमायदेवा०॥ महतोदेवा०॥ भवस्यदेवस्य
पत्नीनमः॥ शर्वस्यदेवस्यपत्नीनमः॥ ईशानस्यदे०॥ पशुपतेर्दे
व०॥ उग्रस्यदे०॥ रुद्रस्यदे०॥ भीमस्यदे०॥ महतोदेव०॥ भवंदेवं
र्पयामि॥ शर्वंदेवं०॥ ईशानंदेवंत०॥ पशुपतिदे०॥ उग्रंदेवंत०॥ रु
द्रंदेवंत०॥ भीमंदेवंत०॥ महांतंदेवंत०॥ भवस्यदेवस्यपत्नीतर्पया
मि॥ शर्वस्यदेवस्यपत्नीत०॥ ईशानस्यदेवस्यपत्नीत०॥ पशुपतेर्दे
वस्यपत्नीत०॥ उग्रस्यदेवस्यपत्नीत०॥ रुद्रस्यदेवस्यपत्नीत०॥

४ भीमस्यदेवस्यपत्नीत०॥ महतोदेवस्यपत्नीत०॥ तत्पुरुषायविद्महेमहा रु
देवायधीमहि॥ तन्नोरुद्रः प्रचोदयात्॥ इदंपुस्तकंलघुन्यासंपू
र्णमस्तु॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥

४

श्रीमद् भगवद् गीता

(हस्तलिखित)

४

॥अ॰

॥श्री॥

श्रीगणेशायनमः॥ ॐ अस्यश्रीभगवद्गी
तामालामंत्रस्य॥ भगवान्वेदव्यासऋ
षिः॥ अनुष्टुप्छंदः॥ श्रीकृष्णः परमात्मा
देवता अशोच्यानन्वशोचस्त्वं प्रज्ञावादां
श्चभाषसइतिबीजं॥ सर्वधर्मान्परित्यज्यमा

॥१॥

मेकंशरणंव्रजेतिशक्तिः॥ अहंत्वासर्व
पापेभ्योमोक्षयिष्यामिमाशुचेतिकील
कं॥ नैनंछिंदंतिशस्त्राणिनैनंदहतिपा
वकइत्यंगुष्ठाभ्यांनमः॥ नचैनंक्लेदयंत्या
पोनशोषयतिमारुतइतितर्जनीभ्यांनमः॥

अछेद्योयमदाह्योयमक्लेद्योशोष्यएव
चेतिमध्यमाभ्यांनमः॥ नित्यः सर्वगतस्था
णुरचलोयंसनातनइत्यनामिकाभ्यांन
मः॥ पश्यमेपार्थरूपाणिशतशोथसह
स्रशइतिकनिष्ठिकाभ्यांनमः॥ नानावि

धानिदिव्यानिनानावर्णाकृतीनिचेतिक
रतलकरपृष्ठाभ्यांनमः॥ नैनंछिंदंतिश
स्त्राणिनैनंदहतिपावकइतिहृदयायनमः
नचैनंक्लेदयंत्यापोनशोषयतिमारुतइति
शिरसेस्वाहा॥ अछेद्योयमदाह्योयमक्लेद्यो

शोष्य एव चेति शिखायै वषट् ॥ नित्यः सर्व
गतास्थाणुरचलोयं सनातन ॥ इति कव
चाय हुं ॥ पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशोथ स
हस्रशइति नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ नानाविधा
नि दिव्यानि नानावर्णाकृतीनि चेत्यस्त्राय फ

ट् ॥ श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं भगवद्गीतामालाम
न्त्रंजपे विनियोगः ॥ अथ ध्यानं ॥ श्री कृष्ण ॥
पार्थाय प्रतिबोधितां भगवता नारायणेन
स्वयं व्यासेन ग्रथितां पुराणमुनिना मध्ये म
हाभारते ॥ अद्वैतामृतवर्षिणीं भगवतीमष्टा

॥५॥

दशाध्यायिनीमंबत्वामनुसंदधामिभग
वद्गीतेभवद्वेषिणीं॥१॥नमोस्तुतेव्यासवि
शालबुद्धेफुल्लारविंदायतपत्रनेत्र॥येन
त्वयाभारततैलपूर्णः प्रज्वालितोज्ञानमयः
प्रदीपः॥प्रपन्नपारिजातायतोत्रवेत्रैकपाण

॥४॥

ये॥ज्ञानमुद्रायकृष्णायगीतामृतदुहेनमः
सर्वोपनिषदोगावोदोग्धागोपालनंदनः॥
पार्थोवत्सःसुधीर्भोक्तादुग्धंगीतामृतंमह
त्॥४॥वसुदेवसुतंदेवंकंसचाणूरमर्दनं॥
देवकीपरमानंदंकृष्णंवंदेजगद्गुरुं॥५॥

॥५॥

सारथ्यमर्जुनस्यादौकुर्वन्गीतामृतंददौ
लोकत्रयोपकारायतस्मैकृष्णात्मनेनमः॥
नीलोत्पलदलश्यामंपीतांबरधरंहरिं॥
शंखचक्रगदापाणिंध्यात्वादेवंगदाधरं॥७
ॐनमोभगवते वासुदेवायनमः॥

॥५॥

धृतराष्ट्रउवाच॥धर्मक्षेत्रेकुरुक्षेत्रेसमवेता
युयुत्सवः॥मामकाःपांडवाश्चैवकिमकुर्वतसं
जय॥१॥संजयउवाच॥दृष्ट्वातुपांडवानीकं
व्यूढंदूर्योधनस्तदा॥आचार्यमुपसंगम्यरा
जावचनमब्रवीत्॥राजोवाच॥पश्यैतांपांडु

पुत्राणामाचार्यमहतींचमूं॥व्यूढांद्रुपदपु
त्रेणतवशिष्येणधीमता॥३॥अत्रशूराम
हेष्वासाभीमार्जुनसमायुधि॥युयुधानोवि
राटश्चद्रुपदश्चमहारथः॥४॥धृष्टकेतुश्चेकि
तानःकाशिराजश्चवीर्यवान्॥पुरुजित्कुं

तिभोजश्चशैब्यश्चनरपुंगवः॥युधामन्युश्च
विक्रांतउत्तमौजाश्चवीर्यवान्॥सौभद्रोद्रौ
पदेयाश्चसर्वएवमहारथाः॥६॥अस्माकं
तुविशिष्टायेतान्निबोधद्विजोत्तम॥नायका
ममसैन्यस्यसंज्ञार्थंतान्ब्रवीमिते॥७॥भवा

भीष्मश्चकर्णश्चकृपश्चसमितिंजयः॥अ
श्वत्थामाविकर्णश्चसौमदत्तिस्तथैवच॥८॥
अन्येचबहवःशूरामदर्थेत्यक्तजीविताः॥ना
नाशस्त्रप्रहरणाःसर्वेयुद्धविशारदाः॥९॥
अपर्याप्तंतदस्माकंबलंभीष्माभिरक्षितं॥प

र्याप्तंत्विदमेतेषांबलंभीमाभिरक्षितं॥१०॥
अयनेषुचसर्वेषुयथाभागमवस्थिताः॥भीष्म
मेवाभिरक्षंतुभवंतःसर्वएवहि॥११॥संजय
उवाच॥तस्यसंजनयन्हर्षंकुरुवृद्धःपिताम
हः॥सिंहनादंविनद्योच्चैःशंखंदध्मौप्रताप

॥८॥

वान्॥१२॥ततःशंखाश्चभेर्यश्चपणवानकगो
मुखाः॥सहसैवाभ्यहन्यंतसशब्दस्तुमुलो
भवत्॥१३॥ततःश्वेतैर्हयैर्युक्तेमहतिस्यंद
नेस्थितौ॥माधवःपांडवश्चैवदिव्यौशंखौ
प्रदध्मतुः॥१४॥पांजचन्यंहृषीकेशोदेवद

॥८॥

त्तंधनंजयः॥पौंड्रंदध्मौमहाशंखंभीमक
र्मावृकोदरः॥१५॥अनंतविजयंराजाकुंती
पुत्रोयुधिष्ठिरः॥नकुलःसहदेवश्चसुघोष
मणिपुष्पकौ॥१६॥काश्यश्चपरमेष्वासःशि
खंडीचमहारथः॥धृष्टद्युम्नोविराटश्चसात्य

॥७॥

किश्चापराजितः॥१७॥ द्रुपदोद्रौपदेयाश्चस
र्वशः पृथिवीपते॥ सौभद्रश्चमहाबाहुः शं
खान्दध्मुः पृथक्पृथक्॥१८॥ सघोषोधार्तरा
ष्ट्राणांहृदयानिव्यदारयत्॥ नभश्चपृथिवीं
चैवतुमुलोव्यनुनादयन्॥१९॥ अथव्यवसिता

॥श्री॥

न्दृष्ट्वाधार्तराष्ट्रान्कपिध्वजः॥ प्रवृत्तेशस्त्रसं
पातेधनुरुद्यम्यपांडवः॥२०॥ हृषीकेशंतदा
वाक्यमिदमाहमहीपते॥ अर्जुनउवाच॥ छ॥
सेनयोरुभयोर्मध्येरथंस्थापयमेच्युत॥२१॥
यावदेतान्निरीक्षेहंयोद्धुकामानवस्थितान्॥

कैर्मयासहयोद्धव्यमस्मिन्रणसमुद्यमे॥२२॥
योत्स्यमानानवेक्षेहंयएतेत्रसमागताः॥धा
र्तराष्ट्रस्यदुर्बुद्धेर्युद्धेप्रियचिकीर्षवः॥२३॥संज
यउवाच॥एवमुक्तोहृषीकेशोगुडाकेशेन
भारत सेनयोरुभयोर्मध्येस्थापयित्वारथोत्त

मं॥२४॥भीष्मद्रोणप्रमुखतःसर्वेषांचमही
क्षितां॥उवाचपार्थपश्यैतान्समवेतान्कुरूनि
ति॥२५॥तत्रापश्यत्स्थितान्पार्थःपितॄनथ
पितामहान्॥आचार्यान्मातुलान्भ्रातॄन्पु
त्रान्पौत्रान्सखींस्तथा॥२६॥श्वशुरान्सुहृद

श्चैवसेनयोरुभयोरपि॥ तान्समीक्ष्यसकौं
तेयःसर्वान्बंधूनवस्थितान्॥२७॥ कृपयापर
याविष्टोविषीदन्निदमब्रवीत्॥ अर्जुन उवाच॥
दृष्ट्वेमंस्वजनंकृष्णयुयुत्सुंसमुपस्थितं॥२८॥
सीदंतिममगात्राणिमुखंचपरिशुष्यति॥ वे

पथुश्चशरीरेमेरोमहर्षश्चजायते॥२९॥ गांडी
वंस्रंसतेहस्तात्वक्चैवपरिदह्यते॥ नचशक्नो
म्यवस्थातुंभ्रमतीवचमेमनः॥३०॥ निमित्तानि
चपश्यामिविपरीतानिकेशव॥ नचश्रेयोनुप
श्यामिहत्वास्वजनमाहवे॥३१॥ नकांक्षेविज

।।१२

।।१।।

यंकृष्णनचराज्यंसुखानिच।। किंनोराज्ये
नगोविंदकिंभोगैर्जीवितेनवा।।३२।। येषाम
र्थेकांक्षितंनोराज्यंभोगाःसुखानिच।। आ
चार्याःपितरःपुत्रास्तथैवचपितामहाः।।मा
तुलाःश्वशुराःपौत्राःश्यालाःसंबंधिनस्तथा। स्या

तइमेवस्थितायुद्धेप्राणास्त्यक्ताधनानिच।।३३।।

एतान्नहंतुमिच्छामिघ्नतोपिमधुसूदन।।अ
पित्रैलोक्यराज्यस्यहेतोःकिंनुमहीकृते।।
निहत्यधार्तराष्ट्रान्नःकाप्रीतिस्याज्जना
र्दन।। पापमेवाश्रयेदस्मान्हत्वैतानातता
यिनः।।३६।। तस्मान्नार्हावयंहंतुंधार्तराष्ट्रा

न्सबांधवान्॥ स्वजनंहिकथंहत्वासुखिन
स्याममाधव॥३७॥ यद्यप्येतेनपश्यंतिलो
भोपहतचेतसः॥ कुलक्षयकृतंदोषंमित्र
द्रोहेचपातकं॥ कथंनज्ञेयमस्माभिःपापा
दस्मान्निवर्तितुं॥ कुलक्षयकृतंदोषंप्रपश्य

द्भिर्जनार्दन॥ कुलक्षयेप्रणश्यंतिकुलध
र्माःसनातनाः॥ धर्मेनष्टेकुलंकृत्स्नमधर्मो
भिभवत्युत॥४०॥ अधर्माभिभवात्कृष्णप्र
दुष्यंतिकुलस्त्रियः॥ स्त्रीषुदुष्टासुवार्ष्णेय
जायतेवर्णसंकरः॥४१॥ संकरोनरकायैव

कुलघ्नानांकुलस्यच॥पतंतिपितरोह्येषां
लुप्तपिंडोदकक्रियाः॥४२॥दोषैरेतैःकुलघ्ना
नांवर्णसंकरकारकैः॥उत्साद्यंतेजातिधर्मा
कुलधर्माश्चशाश्वताः॥४३॥उत्सन्नकुलध
र्माणांमनुष्याणांजनार्दन॥नरकेनियतं

वासोभवतीत्यनुशुश्रुम॥अहोबतमह
त्पापंकर्तुंव्यवसितावयं॥यद्राज्यसुखलो
भेनहंतुंस्वजनमुद्यताः॥४५॥यदिमामप्र
तीकारमशस्त्रंशस्त्रपाणयः॥धार्तराष्ट्रारणे
हन्युस्तन्मेक्षेमतरंभवेत्॥४६॥संजयउवाच

॥२५॥ एवमुक्त्वार्जुनःसंख्येरथोपस्थउपाविशत्॥
विसृज्यसचरंचापंशोकसंविग्नमानसः॥४७
श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायां
योगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेअर्जुनवि
षादोन्नाम प्रथमोध्यायः

संजयउवाच॥ तंतथाकृपयाविष्टमश्रुपूर्णा
कुलेक्षणं॥ विषीदंतमिदंवाक्यमुवाचमधुसू
दनः॥ श्रीभगवानुवाच॥ कुतस्त्वाकश्मलमि
दंविषमेसमुपस्थितं॥ अनार्यजुष्टमस्वर्ग्यम
कीर्तिकरमर्जुन॥२॥ क्लैब्यंमास्मगमःपार्थनै

तत्वय्युपपद्यते।।क्षुद्रंहृदयदौर्बल्यंत्यक्त्वो
त्तिष्ठपरंतप।।३।।अर्जुनउवाच।।कथंभीष्मम
हंसंख्येद्रोणंचमधुसूदन।।इषुभिःप्रतियो
त्स्यामिपूजार्हावरिसूदन।।४।।गुरूनहत्वाहि
महानुभावान्छ्रेयोभोक्तुंभैक्ष्यमपीहलोके

हत्वार्थकामांस्तुगुरूनिहैवभुंजीयभोगान्रु
धिरप्रदिग्धान्।।५।।नचैतद्विद्मःकतरन्नोग
रीयोयद्वाजयेमयदिवानोजयेयुः।यानेवहत्वा
नजिजीविषामस्तेवस्थिताःप्रमुखेधार्तराष्ट्राः
।।६।।कार्पण्यदोषोपहतस्वभावःपृच्छामित्वां

॥२६॥

धर्मसंमूढचेताः॥ यच्छ्रेयःस्यान्निश्चितंब्रूहि
तन्मेशिष्यस्तेहंशाधिमांत्वांप्रपन्नं॥७॥ नहि
प्रपश्यामिममापनुद्याद्यच्छोकमुच्छोषणमिंद्रि
याणां॥ अवाप्यभूमावसपत्नमृद्धंराज्यंसुरा
णामपिचाधिपत्यं॥८॥ संजयउवाच॥ एवमु

॥२६॥

क्त्वाहृषीकेशंगुडाकेशःपरंतपः॥ नयोत्स्यइ
तिगोविंदमुक्त्वातूष्णींबभूवह॥९॥ तमुवाच
हृषीकेशःप्रहसन्निवभारत॥ सेनयोरुभयो
र्मध्येविषीदंतमिदंवचः॥१०॥ श्रीभगवानुवाच
अशोच्यानन्वशोचस्त्वंप्रज्ञावादांश्चभाषसे

गतासून्नगतासूंश्चनानुशोचंतिपंडिताः॥११
नत्वेवाहंजातुनासंनत्वंनेमेजनाधिपाः॥न
चैवनभविष्यामःसर्वेवयमतःपरं॥१२॥देहि
नोस्मिन्यथादेहेकौमारंयौवनंजरा॥तथादेहां
तरप्राप्तिर्धीरस्तत्रनमुह्यति॥१३॥मात्रास्पर्शा

स्तुकौंतेयशीतोष्णसुखदुःखदाः॥आगमा
पायिनोनित्यास्तांस्तितिक्षस्वभारत॥१४॥यं
हिनव्यथयंत्येतेपुरुषंपुरुषर्षभ॥समदुःख
सुखंधीरंसोमृतत्वायकल्पते॥१५॥नासतोवि
द्यतेभावोनाभावोविद्यतेसतः॥उभयोरपिदृ

ष्टोंतस्त्वनयोस्तत्त्वदर्शिभिः॥ अविनाशितुतद्वि
द्धियेनसर्वमिदंततं॥ विनाशमव्ययस्यास्य
नकश्चित्कर्तुमर्हति॥१७॥ अंतवंतइमेदेहा
नित्यस्योक्ताःशरीरिणः॥ अनाशिनोप्रमे
यस्यतस्माद्युध्यस्वभारत॥१८॥यएनंवेत्तिहं

तारंयश्चैनंमन्यतेहतं॥ उभौतौनविजानीतो
नायंहंतिनहन्यते॥१९॥ नजायतेम्रियतेवा
कदाचिन्नायंभूत्वाभवितावानभूयः॥ अजो
नित्यःशाश्वतोयंपुराणोनहन्यतेहन्यमाने
शरीरे॥२०॥वेदाविनाशिनंनित्यंयएनमजम

॥२॥ व्ययं॥ कथंस पुरुषः पार्थकंघातयतिहंतिकं॥
॥२१॥ वासांसिजीर्णानियथाविहायनवानिगृ
ण्हातिनरोपराणि॥ तथाशरीराणिविहाय
जीर्णान्यन्यानिसंयातिनवानिदेही॥२२॥ नैनं
छिंदंतिशस्त्राणिनैनंदहतिपावकः॥ नचैनंक्ले

दयंत्यापोनशोषयतिमारुतः॥२३॥ अच्छे
द्योयमदाह्योयमक्लेद्योशोष्यएवच॥ नित्यः
सर्वगतस्थाणुरचलोयंसनातनः॥२४॥ अव्य
क्तोयमचिंत्योयमविकार्योयमुच्यते॥ तस्मा
देवंविदित्वैनंनानुशोचितुमर्हसि॥२५॥ अथ

चैनंनित्यजातंनित्यंवामन्यसेमृतं॥तथापि
त्वंमहाबाहोनैवंशोचितुमर्हसि॥२६॥
जातस्यहिध्रुवोमृत्युर्ध्रुवंजन्ममृतस्यच॥
तस्मादपरिहार्येर्थेनत्वंशोचितुमर्हसि॥२७॥
अव्यक्तादीनिभूतानिव्यक्तमध्यानिभारत॥

अव्यक्तनिधनान्येवतत्रकापरिदेवना॥२८॥
आश्चर्यवत्पश्यतिकश्चिदेनमाश्चर्यवद्वदति
तथैवचान्यः॥आश्चर्यवच्चैनमन्यःशृणोतिश्रु
त्वाप्येनंवेदनचैवकश्चित्॥२९॥देहीनित्यम
वध्योयंदेहेसर्वस्यभारत॥तस्मात्सर्वाणिभू

तानिनत्वंशोचितुमर्हसि॥३०॥स्वधर्ममपि
चावेक्ष्यनविकंपितुमर्हसि॥धर्म्याद्धियुद्धाच्छ्रे
योन्यत्क्षत्रियस्यनविद्यते॥३१॥यदृच्छयाचो
पपन्नंस्वर्गद्वारमपावृतं॥सुखिनःक्षत्रियाः
पार्थलभंतेयुद्धमीदृशं॥३२॥अथचेत्त्वमिमंध

र्म्यंसंग्रामंनकरिष्यसि॥ततःस्वधर्मंकीर्तिंच
हित्वापापमवाप्स्यसि॥३३॥अकीर्तिंचापिभूता
निकथयिष्यंतितेव्ययांसंभावितस्यचाकीर्ति
र्मरणादतिरिच्यते॥३४॥भयाद्रणादुपरतंमं
स्यंतेत्वांमहारथाः॥येषांचत्वंबहुमतोभूत्वाया

स्यसिलाघवं॥अवाच्यवादांश्चबहून्वदिष्यंतित
वाहिताः॥निंदंतस्तवसामर्थ्यंततोदुःखतरन्नु
किं॥३६॥हतोवाप्राप्स्यसिस्वर्गंजित्वावाभो
क्ष्यसेमहीं॥तस्मादुत्तिष्ठकौंतेययुद्धायकृत
निश्चयः॥३७॥सुखदुःखेसमेकृत्वालाभाला

भौजयायौंजे॥ततोयुद्धाययुज्यस्वनैवंपाप
पापमवाप्स्यसि॥३८॥एषातेभिहितासांख्ये
बुद्धिर्योगेत्विमांशृणु॥बुध्यायुक्तोययापा
र्थकर्मबंधंप्रहास्यसि॥३९॥नेहाभिक्रमनाशो
स्तिप्रत्यवायोनविद्यते॥स्वल्पमप्यस्यधर्मस्य

त्रायते महतो भयात् ॥४०॥ व्यवसायात्मिका
बुद्धिरेकेह कुरुनंदन ॥ बहुशाखा ह्यनंताश्च बु
द्धयोऽव्यवसायिनां ॥४१॥ यामिमां पुष्पितां वाचं
प्रवदंत्यविपश्चितः ॥ वेदवादरताः पार्थ नान्य
दस्तीति वादिनः ॥४२॥ कामात्मानः स्वर्गपराज

न्मकर्मफलप्रदां ॥ क्रियाविशेषबहुलां भोगै
श्वर्यगतिं प्रति ॥४३॥ भोगैश्वर्यप्रसक्तानां त
यापहृतचेतसां ॥ व्यवसायात्मिका बुद्धिः स
माधौ न विधीयते ॥४४॥ त्रैगुण्यविषया वेदा
निस्त्रैगुण्यो भवार्जुन ॥ निर्द्वंद्वो नित्यसत्वस्थो

निर्योगक्षेमआत्मवान्॥४५॥यावानर्थउदपाने
सर्वतःसंप्लुतोदके॥तावान्सर्वेषुवेदेषुब्राह्मण
स्यविजानतः॥४६॥कर्मण्येवाधिकारस्तेमाफले
षुकदाचन॥माकर्मफलहेतुर्भूर्मातेसंगोस्त्वक
र्मणि॥४७॥योगस्थःकुरुकर्माणिसंगंत्यक्त्वा

।धनंजय॥सिद्ध्यसिद्ध्योःसमोभूत्वासमत्वंयो
गउच्यते॥दूरेणह्यवरंकर्मबुद्धियोगाद्धनंज
य॥बुद्धौशरणमन्विच्छकृपणाःफलहेतवः॥४९
बुद्धियुक्तोजहातीहउभेसुकृतदुष्कृते॥तस्मा
द्योगाययुज्यस्वयोगःकर्मसुकौशलं॥५०॥

कर्मजंबुद्धियुक्ताहिफलंत्यक्त्वामनीषिणः
जन्मबंधविनिर्मुक्ताःपदंगच्छंत्यनामयं
यदातेमोहकलिलंबुद्धिर्व्यतितरिष्यति॥
तदागंतासिनिर्वेदंश्रोतव्यस्यश्रुतस्यच
॥५२॥श्रुतिविप्रतिपन्नातेयदास्थास्यति

निश्चला॥समाधावचलाबुद्धिस्तदायोग
मवाप्स्यसि॥५३॥अर्जुनउवाच॥स्थितप्र
ज्ञस्यकाभाषासमाधिस्थस्यकेशव॥स्थि
तधीःकिंप्रभाषेतकिमासीतव्रजेतकिं
॥५४॥श्रीभगवानुवाच॥प्रजहातियदा

कामान्सर्वान्पार्थमनोगतान् ॥ आत्मन्येवा
त्मनातुष्टस्थितप्रज्ञस्तदोच्यते ॥ ५५ ॥ दुःखे
ष्वनुद्विग्नमनाः सुखेषुविगतस्पृहः ॥ वीतरा
गभयक्रोधः स्थितधीर्मुनिरुच्यते ॥ ५६ ॥ यः
सर्वत्रानभिस्नेहस्ततत्प्राप्यशुभाशुभं ॥ ना

भिनंदतिनद्वेष्टितस्यप्रज्ञाप्रतिष्ठिता ॥ ५७
यदासंहरतेचायंकूर्मोंगानीवसर्वशः ॥ इं
द्रियाणींद्रियार्थेभ्यस्तस्यप्रज्ञाप्रतिष्ठिता ॥
विषयाविनिवर्तंतेनिराहारस्यदेहिनः ॥ रस
वर्जंरसोप्यस्यपरंदृष्ट्वानिवर्तते ॥ ५९ ॥ यततो

त्ह्यपिकौंतेयपुरुषस्यविपश्चितः॥इंद्रिया
णिप्रमाथीनिहरंतिप्रसभंमनः॥६०॥ता
निसर्वाणिसंयम्ययुक्तआसीतमत्परः॥
वशेहियस्येंद्रियाणितस्यप्रज्ञाप्रतिष्ठि
ता॥६१॥ध्यायतोविषयान्पुंसःसंगस्तेषूप

जायते॥संगात्संजायतेकामःकामात्क्रो
धोभिजायते॥६२॥क्रोधाद्भवतिसंमोहः सं
मोहात्स्मृतिविभ्रमः॥स्मृतिभ्रंशाद्बुद्धिना
शोबुद्धिनाशात्प्रणश्यति॥६३॥रागद्वेषवि
युक्तैस्तुविषयानिंद्रियेश्चरन्॥आत्मवश्ये

र्विधेयात्माप्रसादमधिगच्छति॥६४॥प्रसा
देसर्वदुःखानांहानिरस्योपजायते॥प्रस
न्नचेतसोह्याशुबुद्धिःपर्यवतिष्ठते॥६५॥
नास्तिबुद्धिरयुक्तस्यनचायुक्तस्यभावना
नचाभावयतःशांतिरशांतस्यकुतःसुखं

इंद्रियाणांहिचरतांयन्मनोनुविधीयते॥त
दस्यहरतिप्रज्ञांवायुर्नावमिवांभसि॥६७॥
तस्माद्यस्यमहाबाहोनिगृहीतानिसर्वशः
इंद्रियाणींद्रियार्थेभ्यस्तस्यप्रज्ञाप्रतिष्ठिता
॥६८॥यानिशासर्वभूतानांतस्यांजागर्तिसं

यमी॥ यस्यांजाग्रतिभूतानिसानिशापश्य
तोमुनेः॥६९॥ आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठंसमु
द्रमापःप्रविशंतियद्वत्॥ तद्वत्कामायंप्रवि
शंतिसर्वेसशांतिमाप्नोतिनकामकामी॥७०॥
विहायकामान्यःसर्वान्पुमांश्चरतिनिस्पृहः

निर्ममोनिरहंकारःसशांतिमधिगच्छति॥७१॥
एषाब्राह्मीस्थितिःपार्थनैनांप्राप्यविमुह्यति
स्थित्वास्यामंतकालेपिब्रह्मनिर्वाणमृच्छति
॥७२॥ श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्म
विद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादे

सांख्ययोगोनामद्वितीयोध्यायः ॥२॥ ॥ग

॥ छ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ छ ॥
॥ छ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ छ ॥

॥श्रीकृष्णजयकृष्णजैजैकृष्ण॥श्रीरामश्री

अर्जुनउवाच॥ज्यायसीचेत्कर्मणस्तेमता
बुद्धिर्जनार्दन॥तत्किंकर्मणिघोरेमांनियो
जयसिकेशव॥१॥व्यामिश्रेणेववाक्येनबु
द्धिंमोहयसीवमे॥तदेकंवदनिश्चित्ययेन
श्रेयोहमाप्नुयां॥२॥श्रीभगवानुवाच॥छ

लोकेस्मिन्द्विविधानिष्ठापुराप्रोक्तामया
नघ॥ज्ञानयोगेनसांख्यानांकर्मयोगेनयो
गिनां॥३॥नकर्मणामनारंभान्नैष्कर्म्यंपु
रुषोश्नुते॥नचसंन्यसनादेवसिद्धिंसमधि
गच्छति॥४॥नहिकश्चित्क्षणमपिजातुतिष्ठ

त्यकर्मकृत्॥कार्यतेह्यवशःकर्मसर्वःप्र
कृतिजैर्गुणैः॥५॥कर्मेंद्रियाणिसंयम्यय
आस्तेमनसास्मरन्॥इंद्रियार्थान्विमूढा
त्मामिथ्याचारःसउच्यते॥६॥यस्त्विंद्रिया
णिमनसानियम्यारभतेर्जुन॥कर्मेंद्रियैः

कर्मयोगमसक्तःसविशिष्यते॥७॥निय
तंकुरुकर्मत्वंकर्मज्यायोह्यकर्मणः॥शरी
रयात्रापिचतेनप्रसिद्ध्येदकर्मणः॥८॥यज्ञा
र्थात्कर्मणोन्यत्रलोकोयंकर्मबंधनः॥तद
र्थंकर्मकौंतेयमुक्तसंगःसमाचर॥९॥स

हयज्ञाःप्रजाःसृष्ट्वापुरोवाचप्रजापतिः॥
अनेनप्रसविष्यध्वमेषवोस्त्विष्टकामधुक्
॥१०॥देवान्भावयतानेनतेदेवाभावयंतुवः॥
परस्परंभावयंतःश्रेयःपरमवाप्स्यथ॥११॥
इष्टान्भोगान्हिवोदेवादास्यंतेयज्ञभावि

ताः॥ तैर्दत्तानप्रदायैभ्योयोभुंक्तेस्तेनएवसः
॥१२॥ यज्ञशिष्टाशिनःसंतोमुच्यंतेसर्वकिल्बि
षैः॥ भुंजतेतेत्वघंपापायेपचंत्यात्मकारणात्
अन्नाद्भवंतिभूतानिपर्जन्यादन्नसंभवः॥ यज्ञा
द्भवतिपर्जन्योयज्ञःकर्मसमुद्भवः॥१४॥ कर्म

ब्रह्मोद्भवंविद्धिब्रह्माक्षरसमुद्भवं॥ तस्मात्स
र्वगतंब्रह्मनित्यंयज्ञेप्रतिष्ठितं॥१५॥ एवंप्रव
र्तितंचक्रंनानुवर्तयतीहयः॥ अघायुरिंद्रिया
रामोमोघंपार्थसजीवति॥१६॥ यस्त्वात्मरतिरे
वस्यादात्मतृप्तश्चमानवः॥ आत्मन्येवचसंतु

ष्टस्तस्यकार्यंनविद्यते॥नैवतस्यकृतेनार्थो
नाकृतेनेहकश्चन॥नचास्यसर्वभूतेषुक
श्चिदर्थव्यपाश्रयः॥१८॥तस्मादसक्तःसत
तंकार्यंकर्मसमाचर॥असक्तोह्याचरन्कर्म
परमाप्नोतिपूरुषः॥१९॥कर्मणैवहिसंसि

द्धिमास्थिताजनकादयः॥लोकसंग्रहमे
वापिसंपश्यन्कर्तुमर्हसि॥२०॥यद्यदाचर
तिश्रेष्ठस्तत्तदेवेतरोजनः॥सयत्प्रमाणंकु
रुतेलोकस्तदनुवर्तते॥२१॥नमेपार्थास्ति
कर्तव्यंत्रिषुलोकेषुकिंचन॥नानवाप्तमवा

प्तव्यंवर्तएवचकर्मणि॥२२॥यदिह्यहंनवर्ते
यंजातुकर्मण्यतंद्रितः।ममवर्त्मानुवर्तंते
मनुष्याःपार्थसर्वशः॥२३॥उत्सीदेयुरिमेलो
कानकुर्यांकर्मचेदहं।संकरस्यचकर्तास्या
मुपहन्यामिमाःप्रजाः॥२४॥सक्ताःकर्मण्य

विद्वांसोयथाकुर्वंतिभारत।कुर्याद्विद्वांस्त
थासक्तश्चिकीर्षुर्लोकसंग्रहं॥२५॥नबुद्धि
भेदंजनयेदज्ञानांकर्मसंगिनां।जोषयेत्स
र्वकर्माणिविद्वान्युक्तःसमाचरन्॥२६॥प्र
कृतेःक्रियमाणानिगुणैःकर्माणिसर्वशः।

अहंकारविमूढात्माकर्ताहमितिमन्यते।।२७
तत्ववित्तुमहाबाहोगुणकर्मविभागयोः।।
गुणागुणेषुवर्तंतइतिमत्वानसज्जते।।२८
प्रकृतेर्गुणसंमूढाःसज्जंतेगुणकर्मसु।।ता
नकृत्स्नविदोमंदान्कृत्स्नविन्नविचालये

त्।।२९।।मयिसर्वाणिकर्माणिसंन्यस्या।।
ध्यात्मचेतसा।।निराशीर्निर्ममोभूत्वायुध्य
स्वविगतज्वरः।।३०।।येमेमतमिदंनित्यमनु
तिष्ठंतिमानवाः।।श्रद्धावंतोनसूयंतोमुच्यं
तेतेपिकर्मभिः।।३१।।येत्वेतदभ्यसूयंतोना

नुतिष्ठंतिमेमतं ।।सर्वज्ञानविमूढांस्तान्विद्धि
नष्टानचेतसः ।।३२।।सदृशंचेष्टतेस्वस्याः प्र
कृतेर्ज्ञानवानपि ।।प्रकृतिंयांतिभूतानिनि
ग्रहः किंकरिष्यति ।।३३।।इंद्रियस्येंद्रियस्या
र्थेरागद्वेषौव्यवस्थितौ ।।तयोर्नवशमागच्छे

तौह्यस्यपरिपंथिनौ ।।३४।।श्रेयान्स्वधर्मोवि
गुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ।।स्वधर्मेनिधनंश्रे
यः परधर्मोभयावहः ।।३५।।अर्जुनउवाच ।।।।
अथकेनप्रयुक्तोयंपापंचरतिपूरुषः ।।अनि
च्छन्नपिवार्ष्णेयबलादिवनियोजितः ।।३६।।

श्रीभगवानुवाच।। काम एष क्रोध एष रजो
गुणसमुद्भवः।। महाशनो महापाप्मा विद्ध्ये
नमिह वैरिणं।।३७।। धूमेनाव्रियते वन्हिर्यथा
दर्शो मलेन च।। यथोल्वेनावृतो गर्भस्तथा तेने
दमावृतं।।३८।। आवृतं ज्ञानमेतेन ज्ञानिनो।

नित्यवैरिणा।। कामरूपेण कौंतेय दुष्पूरेणान
लेन च।। इंद्रियाणि मनो बुद्धिरस्याधिष्ठानमु
च्यते।। एतैर्विमोहयत्येष ज्ञानमावृत्य देहिनं
।।४०।। तस्मात्त्वमिंद्रियाण्यादौ नियम्य भरत
र्षभ।। पाप्मानं प्रजहि ह्येनं ज्ञानविज्ञाननाश

नं॥४१॥इंद्रियाणिपराण्याहुरिंद्रियेभ्यः परंम
नः॥मनसस्तुपराबुद्धिर्योबुद्धेः परतस्तुसः॥
एवंबुद्धेः परंबुध्वासंस्तभ्यात्मानमात्मना॥ज
हिशत्रुंमहाबाहोकामरूपंदुरासदं॥४३॥
श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्या

यांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेकर्म
योगोनामतृतीयोध्यायः॥३॥ ॥३॥ ॥
श्रीरा मज
यरा मज
ययराम ॐनमोभगवतेवासुदेवायरामरा

श्रीभगवानुवाच।।इमंविवस्वतेयोगंप्रोक्त
वानहमव्ययं।।विवस्वान्मनवेप्राहमनुरिक्ष्वा
कवेब्रवीत्।।१।।एवंपरंपराप्राप्तमिमंराजर्ष
योविदुः।।सकालेनेहमहतायोगोनष्टःप
रंतप।।२।।सएवायंमयातेद्ययोगःप्रोक्तःपु

रातनः।।भक्तोसिमेसखाचेतिरहस्यंह्येत
दुत्तमं।।अर्जुनउवाच।।अपरंभवतोजन्मप
रंजन्मविवस्वतः।।कथमेतद्विजानीयांत्वमा
दौप्रोक्तवानिति।।श्रीभगवानुवाच।।बहु
निमेव्यतीतानिजन्मानितवचार्जुन।।तान्य

हंवेदसर्वाणिनत्वंवेत्थपरंतप॥५॥अजोपिस
न्नव्ययात्माभूतानामीश्वरोपिसन्॥प्रकृतिं
स्वामधिष्ठायसंभवाम्यात्ममायया॥६॥यदा
यदाहिधर्मस्यग्लानिर्भवतिभारत॥अभ्युत्था
नमधर्मस्यतदात्मानंसृजाम्यहं॥७॥परि

त्राणायसाधूनांविनाशायचदुष्कृतां॥धर्म
संस्थापनार्थायसंभवामियुगेयुगे॥८॥जन्म
कर्मचमेदिव्यमेवंयोवेत्तितत्वतः॥त्यक्त्वा
देहंपुनर्जन्मनैतिमामेतिसोर्जुन॥९॥वीतरा
गभयक्रोधामन्मयामामुपाश्रिताः॥१०॥

बहवोज्ञानतपसापूतामद्भावमागताः॥

येयथामांप्रपद्यंतेतांस्तथैवभजाम्यहं॥म
मवर्त्मानुवर्त्ततेमनुष्याःपार्थसर्वशः॥११॥कां
क्षंतःकर्मणांसिद्धिंयजंतइहदेवताः॥क्षिप्रं
हिमानुषेलोकेसिद्धिर्भवतिकर्मजा॥१२॥
चातुर्वर्ण्यंमयासृष्टंगुणकर्मविभागशः॥

तस्यकर्तारमपिमांविद्ध्यकर्तारमव्ययं॥१३॥
नमांकर्माणिलिंपंतिनमेकर्मफलेस्पृहा॥इति
मांयोभिजानातिकर्मभिर्नसबध्यते॥१४॥एवं
ज्ञात्वाकृतंकर्मपूर्वैरपिमुमुक्षुभिः॥कुरुकर्मै
वतस्मात्त्वंपूर्वैःपूर्वतरंकृतं॥१५॥किंकर्मकिम

कर्मेतिकवयोप्यत्रमोहिताः ॥ तत्तेकर्मप्रव
क्ष्यामियज्ज्ञात्वामोक्ष्यसेशुभात् ॥ १६ ॥ कर्म
णोह्यपिबोत्धव्यंबोत्धव्यंचविकर्मणः ॥ अक
र्मणश्चबोत्धव्यंगहनाकर्मणोगतिः ॥ १७ ॥ कर्म
ण्यकर्मयःपश्येदकर्मणिचकर्मयः ॥ सबुद्धि

मान्मनुष्येषुसयुतः कृत्स्नकर्मकृत् ॥ १८ ॥ य
स्यसर्वेसमारंभाः कामसंकल्पवर्जिताः ॥ ज्ञा
नाग्निदग्धकर्माणंतमाहुः पंडितंबुधाः ॥ १९ ॥
त्यक्त्वाकर्मफलासंगंनित्यतृप्तोनिराश्रयः ॥
कर्मण्यभिप्रवृत्तोपिनैवकिंचित्करोतिसः ॥ २० ॥

निराशीर्यतचित्तात्मात्यक्तसर्वपरिग्रहः।।शा
रीरंकेवलंकर्मकुर्वन्नाप्नोतिकिल्बिषं।।२१।।यदृ
च्छालाभसंतुष्टोद्वंद्वातीतोविमत्सरः।।समः
सिद्धावसिद्धौचकृत्वापिननिबध्यते।।२२।।गत
संगस्यमुक्तस्यज्ञानावस्थितचेतसः।।यज्ञा

याचरतःकर्मसमग्रंप्रविलीयते।।२३।।ब्रह्मा
र्पणंब्रह्महविर्ब्रह्माग्नौब्रह्मणाहुतं।।ब्रह्मैवते
नगंतव्यंब्रह्मकर्मसमाधिना।।२४।।दैवमेवा
परेयज्ञंयोगिनःपर्युपासते।।ब्रह्माग्नावपरे
यज्ञंयज्ञेनैवोपजुह्वति।।२५।।श्रोत्रादीनींद्रि

याण्यन्येसंयमाग्निषुजुव्हति॥शब्दादीन्वि
षयानन्यइंद्रियाग्निषुजुव्हति॥२६॥सर्वाणीं
द्रियकर्माणिप्राणकर्माणिचापरे॥आत्म
संयमयोगाग्नौजुव्हतिज्ञानदीपिते॥२७॥
द्रव्ययज्ञास्तपोयज्ञायोगयज्ञास्तथापरे॥

स्वाध्यायज्ञानयज्ञाश्चयतयःसंशितव्रताः
अपानेजुव्हतिप्राणंप्राणेपानंतथापरे॥
प्राणापानगतीरुध्वाप्राणायामपरायणाः
॥२९॥अपरेनियताहाराःप्राणान्प्राणेषु
जुव्हति॥सर्वेप्येतेयज्ञविदोयज्ञक्षपितक

ल्मषाः॥३०॥यज्ञशिष्टामृतभुजोयांतिब्र
ह्मसनातनं॥नायंलोकोस्त्ययज्ञस्यकुतो
न्यःकुरुसत्तम॥३१॥एवंबहुविधायज्ञावि
तताब्रह्मणोमुखे॥कर्मजान्विद्धितान्सर्वा
नेवंज्ञात्वाविमोक्ष्यसे॥३२॥श्रेयान्द्रव्यमया

द्यज्ञाज्ज्ञानयज्ञःपरंतप॥सर्वंकर्माखिलंपा
र्थज्ञानेपरिसमाप्यते॥३३॥तद्विद्धिप्रणिपाते
नपरिप्रश्नेनसेवया॥उपदेक्ष्यंतितेज्ञानंज्ञा
निनस्तत्त्वदर्शिनः॥३४॥यज्ज्ञात्वानपुनर्मोह
मेवंयास्यसिपांडव॥येनभूतान्यशेषेणद्र

क्ष्यस्यात्मन्यथोमयि॥३५॥अपिचेदसिपापे
भ्यः सर्वेभ्यः पापकृत्तमः॥सर्वंज्ञानप्लवेनैववृ
जिनंसंतरिष्यसि॥३६॥यथैधांसिसमिद्धोग्नि
र्भस्मसात्कुरुतेर्जुन॥ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि
भस्मसात्कुरुतेतथा॥३७॥नहिज्ञानेनसदृ

शंपवित्रमिहविद्यते॥तत्स्वयंयोगसंसिद्धः
कालेनात्मनिविंदति॥३८॥श्रद्धावान्लभते
ज्ञानंतत्परः संयतेंद्रियः॥ज्ञानंलब्ध्वापरां
शांतिमचिरेणाधिगच्छति॥३९॥अज्ञश्चाश्र
द्दधानश्चसंशयात्माविनश्यति॥नायंलोको

स्तिनपरोनसुखंसंशयात्मनः॥४०॥योगसं
न्यस्तकर्माणंज्ञानसंछिन्नसंशयं॥ आत्मवं
तंनकर्माणिनिबध्नंतिधनंजय॥४१॥तस्माद
ज्ञानसंभूतंहृत्स्छंज्ञानासिनात्मनः॥छि
त्वैनंसंशयंयोगमातिष्ठोत्तिष्ठभारत॥४२॥

इति श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां
योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे ज्ञानब्रह्मयोगो
नाम चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥

॥अर्जुनउवाच॥ ।संन्यासंकर्मणांकृष्णपु
नर्योगंचशंससि॥ यच्छ्रेयएतयोरेकंतन्मे
ब्रूहिसुनिश्चितं॥१॥ श्रीभगवानुवाच॥ संन्या
सःकर्मयोगश्चनिःश्रेयसकरावुभौ॥ तयो
स्तुकर्मसंन्यासात्कर्मयोगोविशिष्यते॥२॥

ज्ञेयःसनित्यसन्यासीयोनद्वेष्टिनकांक्षति॥
निर्द्वंद्वोहिमहाबाहोसुखंबंधात्प्रमुच्यते॥
सांख्ययोगौपृथग्बालाःप्रवदंतिनपंडिताः
एकमप्यास्थितःसम्यगुभयोर्विंदतेफलं॥
॥४॥यत्सांख्यैःप्राप्यतेस्थानंतद्योगैरपिग

म्यते॥ एकंसांख्यंचयोगंचयःपश्यतिसप
श्यति॥५॥ सन्यासस्तुमहाबाहोदुःखमाप्तु
मयोगतः॥ योगयुक्तोमुनिर्ब्रह्मनचिरेणा
धिगच्छति॥६॥ योगयुक्तोविशुद्धात्माविजि
तात्माजितेंद्रियः॥ सर्वभूतात्मभूतात्माकुर्व

न्नपिनलिप्यते॥७॥ नैवकिंचित्करोमीतियु
क्तोमन्येततत्त्ववित्॥ पश्यन्शृण्वन्स्पृशन्
जिघ्रन्नश्नन्गच्छन्स्वपन्श्वसन्॥८॥ प्रल
पन्विसृजन्गृण्हन्नुन्मिषन्निमिषन्नपि॥
इंद्रियाणींद्रियार्थेषुवर्ततइतिधारयन्॥९॥

ब्रह्मण्याधायकर्माणिसंगंत्यक्त्वाकरोति।
यः॥लिप्यतेनसपापेनपद्मपत्रमिवांभसा
कायेनमनसाबुध्याकेवलैरिंद्रि।यैरपि॥यो
गिनःकर्मकुर्वंतिसंगंत्यक्त्वात्मशुद्धये॥११॥
युक्तःकर्मफलंत्यक्त्वाशांतिमाप्नोतिनैष्ठिकिं

अयुक्तःकामकारेणफलेसक्तोनिबध्यते॥१२॥
सर्वकर्माणिमनसासन्यस्यास्तेसुखंवशी॥
नवद्वारेपुरेदेहीनैवकुर्वन्नकारयन्॥१३॥नकर्तृ
त्वंनकर्माणिलोकस्यसृजतिप्रभुः॥नकर्मफ
लसंयोगंस्वभावस्तुप्रवर्तते॥१४॥नादत्तेकस्य

चित्पापंनचैवसुकृतंविभुः॥अज्ञानेनावृतंज्ञा
नंतेनमुह्यंतिजंतवः॥१५॥ज्ञानेनतुतदज्ञा
नंयेषांनाशितमात्मनः॥तेषामादित्यवज्ज्ञा
नंप्रकाशयतितत्परं॥१६॥तद्बुद्धयस्तदात्मा
नस्तन्निष्ठास्तत्परायणाः॥गच्छंत्यपुनरावृत्तिं

ज्ञाननिर्धूतकल्मषाः॥विद्याविनयसंपन्नेब्रा
ह्मणेगविहस्तिनि॥शुनिचैवश्वपाकेचपंडि
ताःसमदर्शिनः॥१८॥इहैवतैर्जितःसर्गो
येषांसाम्येस्थितंमनः॥निर्दोषंहिसमंब्रह्म
तस्माद्ब्रह्मणितेस्थिताः॥१९॥नप्रहृष्ये

त्प्रियंप्राप्यनोद्विजेत्प्राप्यचाप्रियं॥स्थिरबुद्धि
रसंमूढोब्रह्मविद्ब्रह्मणिस्थितः॥२०॥बा
ह्यस्पर्शेष्वसक्तात्माविंदत्यात्मनियत्सुखं॥
सब्रह्मयोगयुक्तात्मासुखमक्षयमश्नुते॥२१
येहिसंस्पर्शजाभोगादुःखयोनयएवते॥आ

द्यंतवंतःकौंतेयनतेषुरमतेबुधः॥२२॥शक्नो
तीहैवयःसोढुंप्राक्शरीरविमोक्षणात्॥का
मक्रोधोद्भवंवेगंसयुक्तःससुखीनरः॥२३॥यों
तःसुखोंतरारामस्तथांतर्ज्योतिरेवयः॥स
योगीब्रह्मनिर्वाणंब्रह्मभूतोधिगच्छति॥२४॥

लभंतेब्रह्मनिर्वाणमृषयःक्षीणकल्मषाः।।छि
न्नद्वैधायतात्मानःसर्वभूतहितेरताः।।२५।।का
मक्रोधवियुक्तानांयतीनांयतचेतसां।।अभि
तोब्रह्मनिर्वाणंवर्ततेविदितात्मनां।।२६।।स्प
र्शान्कृत्वाबहिर्बाह्यांश्चक्षुश्चैवांतरेभ्रुवोः

प्राणापानौसमौकृत्वानासाभ्यंतरचारिणौ
यतेंद्रियमनोवुद्धिर्मुनिर्मोक्षपरायणः।।वि
गतेच्छाभयक्रोधोयःसदामुक्तएवसः।।२८।।
भोक्तारंयज्ञतपसांसर्वलोकमहेश्वरं।।सु
हृदंसर्वभूतानांज्ञात्वामांशांतिमृच्छति।।२९।।

इतिश्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां
योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे कर्मसंन्यासयो
गोनाम पंचमोध्यायः ॥५॥५ ॥५ ॥५॥
॥५ ॥५ ॥५ ॥५ ॥५

श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ अनाश्रितः कर्मफलं का
र्यं कर्म करोति यः ॥ ससन्यासी च योगी च न नि
रग्निर्न चाक्रियः ॥ यं सन्यासमिति प्राहुर्योगं
तं विद्धि पांडव ॥ न ह्यसंन्यस्तसंकल्पो योगी भव
ति कश्चन ॥ आरुरुक्षोर्मुने र्योगं कर्मकारणमु

योगारूढस्यतस्यैवशमःकारणमुच्यते॥३॥

च्यते॥३॥यदाहिनेंद्रियार्थेषुनकर्मस्वनुषज्जते
सर्वसंकल्पसन्यासीयोगारूढस्तदोच्यते॥४॥
उद्धरेदात्मनात्मानंनात्मानमवसादयेत्॥आत्मै
वह्यात्मनोबंधुरात्मैवरिपुरात्मनः॥५॥बंधुरात्मा
त्मनस्तस्ययेनात्मैवात्मनाजितः॥अनात्मनस्तु

शत्रुत्वेवर्तेतात्मैवशत्रुवत्॥६॥जितात्मनःप्रशां
तस्यपरमात्मासमाहितः॥शीतोष्णसुखदुःखे
षुतथामानापमानयोः॥७॥ज्ञानविज्ञानतृप्त
त्माकूटस्थोविजितेंद्रियः॥युक्तइत्युच्यतेयो
गीसमलोष्टाश्मकांचनः॥८॥सुहृन्मित्रार्यु

दासीनमध्यस्थद्वेष्यबंधुषु॥साधुष्वपिचपापे
षुसमबुद्धिर्विशिष्यते॥९॥योगीयुंजीतसततमा
त्मानंरहसिस्थितः॥एकाकीयतचित्तात्मानिरा
शीरपरिग्रहः॥१०॥शुचौदेशेप्रतिष्ठाप्यस्थिर
मासनमात्मनः॥नात्युच्छ्रितंनातिनीचंचैलाजि

नकुशोत्तरं॥११॥तत्रैकाग्रंमनःकृत्वायतचित्तें
द्रियक्रियः॥उपविश्यासनेयुंज्याद्योगमात्मवि
शुद्धये॥१२॥समंकायशिरोग्रीवंधारयन्नचलंस्थि
रः॥संप्रेक्ष्यनासिकाग्रंस्वंदिशश्चानवलोकय
न्॥१३॥प्रशांतात्माविगतभीर्ब्रह्मचारिव्रतेस्थि

तः मनःसंयम्यमच्चित्तोयुक्तआसीतमत्परः १४॥
युंजन्नेवंसदात्मानंयोगीनियतमानसः॥शांतिं
निर्वाणपरमांमत्संस्थामधिगच्छति॥१५॥नात्य
श्नतस्तुयोगोस्तिनचैकांतमनश्नतः॥नचातिस्व
प्नशीलस्यजाग्रतोनैवचार्जुन॥१६॥युक्ताहारवि

हारस्ययुक्तचेष्टस्यकर्मसु॥युक्तस्वप्नावबोध
स्ययोगोभवतिदुःखहा॥१७॥यदाविनियतंचि
त्तमात्मन्येवावतिष्ठते॥निस्पृहःसर्वकामेभ्योयु
क्तइत्युच्यतेतदा॥१८॥यथादीपोनिवातस्थोनें
गतेसोपमास्मृता॥योगिनोयतचित्तस्ययुंजतो

योगमात्मनः॥यत्रोपरमतेचित्तंनिरुद्धंयोगसे
वया॥यत्रचैवात्मनात्मानंपश्यंनात्मनितुष्यति॥
॥२०सुखमात्यंतिकंयत्तद्बुद्धिग्राह्यमतींद्रि॥
यं।वेत्तियत्रनचैवायंस्थितश्चलतितत्त्वतः॥२१॥
यंलब्ध्वाचापरंलाभंमन्यतेनाधिकंततः॥यस्मि

न्स्थितोनदुःखेनगुरुणापिविचाल्यते॥२२॥तं
विद्याद्दुःखसंयोगवियोगंयोगसंज्ञितं॥सनि
श्चयेनयोक्तव्योयोगोऽनिर्विण्णचेतसा॥२३॥
संकल्पप्रभवान्कामान्त्यक्त्वासर्वानशेषतः॥
मनसैवेंद्रियग्रामंविनियम्यसमंततः॥२४॥ छ॥

शनैशनैरुपरमेद्बुध्याधृतिगृहीतया॥ आत्म
संस्थंमनः कृत्वानकिंचिदपिचिंतयेत्॥२५॥यतो
यतोनिःसरतिमनश्चंचलमस्थिरं॥ ततस्ततो
नियम्यैतदात्मन्येववशंनयेत्॥ प्रशांतमनसं
ह्येनंयोगिनंसुखमुत्तमं॥ उपैतिशांतरजसंब्रह्म

भूतमकल्मषं॥२७॥युंजन्नेवंसदात्मानंयोगीवि
गतकल्मषः॥ सुखेनब्रह्मसंस्पर्शमत्यंतंसुखम
श्नुते॥२८॥सर्वभूतस्थमात्मानंसर्वभूतानिचात्मनि
ईक्षतेयोगयुक्तात्मासर्वत्रसमदर्शिनः॥२९॥यो
मांपश्यतिसर्वत्रसर्वंचमयिपश्यति॥ तस्याहं

नप्रणश्यामिसचमेनप्रणश्यति॥३०॥सर्वभूत
स्थितंयोमांभजत्येकत्वमास्थित:॥सर्वथावर्तमा
नोपिसयोगीमयिवर्तते॥३१॥आत्मौपम्येनसर्व
त्रसमंपश्यतियोर्ज्जुन॥सुखंवायदिवादु:खंसयो
गीपरमोमत:॥३२॥अर्जुनउवाच॥ ॥योयंयो

गस्त्वयाप्रोक्त:साम्येनमधुसूदन॥एतस्याहं
नपश्यामिचंचलत्वात्स्थितिंस्थिरां॥३३॥चंच
लंहिमन:कृष्णप्रमाथिबलवद्दृढं॥तस्याहंनि
ग्रहंमन्येवायोरिवसुदुष्करं॥३४॥श्रीभगवानुवा
च॥असंशयंमहाबाहोमनोदुर्निग्रहंचलं

अभ्यासेनतुकौंतेयवैराग्येणचगृह्यते॥३५॥
असंयतात्मनायोगोदुष्प्रापइतिमेमतिः॥
वश्यात्मनातुयतताशक्योवाप्तुमुपायतः॥३६
अर्जुनउवाच॥ ॥अयतिःश्रद्धयोपेतोयोगा
च्चलितमानसः॥अप्राप्ययोगसंसिद्धिंकांग

तिंकृष्णगच्छति॥३७॥कच्चिन्नोभयविभ्रष्टश्छि
न्नाभ्रमिवनश्यति॥अप्रतिष्ठोमहाबाहोवि
मूढोब्रह्मणःपथि॥३८॥एतन्मेसंशयंकृष्णछे
त्तुमर्हस्यशेषतः॥त्वदन्यःसंशयस्यास्यछेत्ता
नह्युपपद्यते॥३९॥भगवानुवाच॥ ॥पार्थनैवेह

नामुत्रविनाशस्तस्यविद्यते॥नहिकल्याणकृ
त्कश्चित्दुर्गतिंतातगच्छति॥४०॥प्राप्यपुण्यकृ
तांल्लोकानुषित्वाशाश्वतीःसमाः॥शुचीनांश्री
मतांगेहेयोगभ्रष्टोभिजायते॥४१॥अथवायो
गिनामेवकुलेभवतिधीमतां॥एतद्धिदुर्लभतरं

लोकेजन्मयदीदृशं॥४२॥तत्रतंबुद्धिसंयोगंल
भतेपौर्वदैहिकं॥यततेचततोभूयःसंसिद्धौकु
रुनंदन॥पूर्वाभ्यासेनतेनैवह्रियतेह्यवशोपि
सः॥जिज्ञासुरपियोगस्यशब्दब्रह्मातिवर्तते॥४३
प्रयत्नाद्यतमानस्तुयोगीसंशुद्धकिल्बिषः॥अ

नेकजन्मसंसिद्धस्ततोयातिपरांगतिं ॥ ४५ ॥ त
पस्विभ्योधिकोयोगी ज्ञानिभ्योपिमतोधिकः ॥
कर्मिभ्यश्चाधिकोयोगीतस्माद्योगीभवार्जुन ॥
योगिनामपिसर्वेषांमद्गतेनांतरात्मना ॥ श्रद्धा
वान्भजतेयोमांसमेयुक्ततमोमतः ॥ ४७ ॥ छ ॥

॥ इतिश्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्या
यांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेपुराणपुरुषो
त्तमयोःआत्मसंयमयोगोनामषष्ठोऽध्यायः ॥ ६

॥ छ छ छ छ
छ छ छ छ

॥गी॰॥

॥अ॰॥
॥७॥

॥६५॥

श्रीभगवानुवाच॥ मय्यासक्तमनाःपार्थयो
गंयुंजन्मदाश्रयः॥ असंशयंसमग्रंमांयथा
ज्ञास्यसितच्छृणु॥१॥ ज्ञानंतेहंसविज्ञानमि
दंवक्ष्याम्यशेषतः॥ यज्ज्ञात्वानेहभूयोन्यज्ज्ञा
तव्यमवशिष्यते॥२॥ मनुष्याणांसहस्रेषुक

श्चिद्यततिसिद्धये॥ यततामपिसिद्धानांकश्चि
न्मांवेत्तितत्वतः॥३॥ भूमिरापोनलोवायुःखंम
नोबुद्धिरेवच॥ अहंकारइतीयंमेभिन्नाप्रकृ
तिरष्टधा॥४॥ अपरेयमितस्त्वन्यांप्रकृतिंविद्धि
मेपरां॥ जीवभूतांमहाबाहोययेदंधार्यतेजगत्॥

॥५॥ एतद्योनीनिभूतानिसर्वाणीत्युपधारय॥ अ
हंकृत्स्नस्यजगतःप्रभवःप्रलयस्तथा॥६॥ मत्तः
परतरंनान्यत्किंचिदस्तिधनंजय॥ मयिसर्वमि
दंप्रोतंसूत्रेमणिगणाइव॥७॥ रसोहमप्सुकौंते
यप्रभास्मिशशिसूर्ययोः॥ प्रणवःसर्ववेदेषुशा

ब्दः खेपौरुषंनृषु॥पुण्योगंधःपृथिव्यांचतेजश्चा
स्मिविभावसौ॥जीवनंसर्वभूतेषुतपश्चास्मित
पस्विषु॥९॥बीजंमांसर्वभूतानांविद्धिपार्थसना
तनं॥बुद्धिर्बुद्धिमतामस्मितेजस्तेजस्विनामहं
बलंबलवतांचाहंकामरागविवर्जितं॥धर्माविरु

द्धोभूतेषुकामोस्मिभरतर्षभ॥येचैवसात्विका
भावाराजसास्तामसाश्चये॥मत्तएवेतितान्वि
द्धिनत्वहंतेषुतेमयि॥१२॥त्रिभिर्गुणमयैर्भावैरे
भिःसर्वमिदंजगत्॥मोहितंनाभिजानातिमा
मेभ्यःपरमव्ययं॥१३॥दैवीह्येषागुणमयीमम

मायादुरत्यया॥मामेवयेप्रपद्यंतेमायामेतांत
रंतिते॥१४॥नमांदुष्कृतिनोमूढाः प्रपद्यंतेनरा
धमाः॥माययापहृतज्ञाना आसुरंभावमाश्रि
ताः॥१५॥चतुर्विधाभजंतेमांजनाःसुकृतिनो
र्जुन॥आर्तोजिज्ञासुरर्थार्थीज्ञानीचभरतर्षभ

तेषांज्ञानीनित्ययुक्तएकभक्तिर्विशिष्यते॥प्रि
योहिज्ञानिनोत्यर्थमहंसचममप्रियः॥१७॥
उदाराःसर्वएवैतेज्ञानीत्वात्मैवमेमतं॥आ
स्थितःसहियुक्तात्मामामेवानुत्तमांगतिं॥१८
बहूनांजन्मनामंतेज्ञानवान्मांप्रपद्यते॥वा

सुदेवःसर्वमितिसमहात्मासुदुर्लभः॥१९॥का
मैस्तैस्तैर्हृतज्ञानाः प्रपद्यंतेन्यदेवताः॥तंतंनि
यममास्थायप्रकृत्यानियताः स्वया॥२०॥योयो
यांयांतनुंभक्तः श्रद्धयार्चितुमिच्छति॥तस्यत
स्याचलांश्रद्धांतामेवविदधाम्यहं॥२१॥सत

याश्रद्धयायुक्तस्तस्याराधनमीहते॥लभतेच
ततःकामान्मयैवविहितान्हितान्॥२२॥अंतव
त्तुफलंतेषांतद्भवत्यल्पमेधसां॥देवान्देवजौये
यांतिमद्भक्तायांतिमामपि॥अव्यक्तंव्यक्तिमा
पन्नंमन्यंतेमामबुद्धयः॥परंभावमजानंतोम

माव्ययमनुत्तमं ॥२४॥ नाहंप्रकाशः सर्वस्ययो
गमायासमावृतः ॥ मूढोयंनाभिजानातिलोको
मामजमव्ययं ॥२५॥ वेदाहंसमतीतानिवर्तमाना
निचार्जुन ॥ भविष्याणिचभूतानिमांतुवेदनकश्च
न ॥२६॥ इच्छाद्वेषसमुत्थेनद्वंद्वमोहेनभारत ॥ सर्व

भूतानिसंमोहंसर्गेयांतिपरंतप ॥२७॥ येषांत्व
तगतंपापंजनानांपुण्यकर्मणां ॥ तेद्वंद्वमोहनि
र्मुक्ताभजंतेमांदृढव्रता ॥२८॥ जरामरण
मोक्षायमामाश्रित्ययतंतिये ॥ तेब्रह्मतद्विदुः
कृत्स्नमध्यात्मंकर्मचाखिलं ॥२९॥ साधिभूता

धिदैवंमांसाधियज्ञंचयेविदुः॥प्रयाणकाले
पिचमांतेविदुर्युक्तचेतसः॥३०॥ इतिश्रीमद्भ
गवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रे
श्रीकृष्णार्जुनसंवादे [illegible]रविज्ञानभृतियोगो
नामसप्तमोध्यायः॥७॥

।अर्जुनउवाच॥ ॥ किंतद्ब्रह्मकिमध्यात्मं
किंकर्मपुरुषोत्तम॥अधिभूतंचकिंप्रोक्तम
धिदैवंकिमुच्यते॥अधियज्ञःकथंकोत्रदेहे
स्मिन्मधुसूदन॥प्रयाणकालेचकथंज्ञेयोसि
नियतात्मभिः॥२॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥

अक्षरंब्रह्मपरमंस्वभावोध्यात्ममुच्यते॥भूत
भावोद्भवकरोविसर्गःकर्मसंज्ञितः॥अधिभू
तंक्षरोभावःपुरुषश्चाधिदैवतं॥अधियज्ञोह
मेवात्रदेहेदेहभृतांवर॥४॥अंतकालेचमामे
वस्मरन्मुक्त्वाकलेवरं॥यःप्रयातिसमद्भावं

यातिनास्त्यत्रसंशयः॥५॥यंयंवापिस्मरन्भा
वंत्यजत्यंतेकलेवरं॥तंतमेवैतिकौंतेयसदात
द्भावभावितः॥६॥तस्मात्सर्वेषुकालेषुमामनु
स्मरयुध्यच॥मय्यर्पितमनोबुद्धिर्मामेवैष्यस्य
संशयः॥७॥अभ्यासयोगयुक्तेनचेतसाना

न्यगामिना॥ परमंपुरुषंदिव्यंयातिपार्थानुचिं
तयन्॥८॥ कविंपुराणमनुशासितारमणोर
णीयांसमनुस्मरेद्यः॥ सर्वस्यधातारमचिंत्य
रूपमादित्यवर्णंसमनुतमसःपरस्तात्॥९॥
प्रयाणकालेमनसाचलेनभक्त्यायुक्तोयोग

बलेनचैव॥ भ्रुवोर्मध्येप्राणमावेश्यसम्यक्स
तंपरंपुरुषमुपैतिदिव्यं॥१०॥ यदक्षरंवेदविदो
वदंतिविशंतियद्यतयोवीतरागाः॥ यदिच्छंतो
ब्रह्मचर्यंचरंतितत्तेपदंसंग्रहेणप्रवक्ष्ये॥११
सर्वद्वाराणिसंयम्यमनोहृदिनिरुध्यच॥ मू

र्ध्न्याधायात्मनः प्राणमास्थितोयोगधारणं॥
॥१२॥ॐ मित्येकाक्षरं ब्रह्मव्याहरन्मामनुस्म
रन्॥यः प्रयातित्यजन्देहं सयातिपरमांगतिं
अनन्यचेताः सततंयोमांस्मरतिनित्यशः॥
तस्याहंसुलभः पार्थनित्ययुक्तस्ययोगिनः॥१४

मामुपेत्यपुनर्जन्मदुःखालयमशाश्वतं॥नाप्नु
वंतिमहात्मानः संसिद्धिंपरमांगताः॥१५॥आब्र
ह्मभुवनाल्लोकाः पुनरावर्तिनोर्जुन॥मामुपेत्य
तुकौंतेयपुनर्जन्मनविद्यते॥१६॥सहस्रयुगप
र्यंतमहर्यद्ब्रह्मणोविदुः॥रात्रिंयुगसहस्रां

तांतेहोरात्रविदोजनाः॥१७॥अव्यक्ताद्व्यक्तयः
सर्वाः प्रभवंत्यहरागमे॥रात्र्यागमेप्रलीयंते
तत्रैवाव्यक्तसंज्ञके॥१८॥भूतग्रामः सएवायंभूत्वा
भूत्वाप्रलीयते॥रात्र्यागमेवशः पार्थप्रभवत्यह
रागमे॥१९॥परस्तस्मात्तुभावोन्योव्यक्तोव्यक्ता

त्सनातनः॥यः ससर्वेषुभूतेषुनश्यत्सुनविनश्य
ति॥२०॥अव्यक्तोक्षरइत्युक्तस्तमाहुः परमांगतिं
यंप्राप्यननिवर्तंतेतद्धामपरमंमम॥पुरुषः स
परः पार्थभक्त्यालभ्यस्त्वनन्यया॥यस्यांतस्थ
ानिभूतानियेनसर्वमिदंततं॥२२॥यत्रकालेत्व

नावृत्तिमावृत्तिंचैवयोगिनः॥प्रयातायांतितंका
लंवक्ष्यामिभरतर्षभ॥२३॥अग्निर्ज्योतिरहःशु
क्लःषण्मासाउत्तरायणं॥तत्रप्रयातागच्छंतिब्र
ह्मब्रह्मविदोजनाः॥२४॥धूमोरात्रिस्तथाकृष्णः
षण्मासादक्षिणायनं॥तत्रचांद्रमसंज्योतिर्यो

गीप्राप्यनिवर्तते॥शुक्लकृष्णेगतीह्येतेजगतः
शाश्वतेमते॥एकयायात्यनावृत्तिमन्ययावर्तते
पुनः॥२६॥नैतेसृतीपार्थजानन्योगीमुह्यतिक
श्चन॥तस्मात्सर्वेषुकालेषुयोगयुक्तोभवार्जुन॥२७
वेदेषुयज्ञेषुतपस्सुचैवदानेषुयत्पुण्यफलंप्रदि

ष्टं॥अत्येतितत्सर्वमिदंविदित्वायोगीपरंस्थान
मुपैतिचाद्यं॥२८॥इतिश्रीमद्भगवद्गीतासूपनि
षत्सुब्रह्मविद्यायांतारकब्रह्मयोगोन्नामअ
ष्टमोध्यायः॥८॥

॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥इदंतुतेगुह्यतमंप्रव
क्ष्याम्यनसूयवे॥ज्ञानंविज्ञानसहितंयज्ज्ञा
त्वामोक्ष्यसेशुभात्॥राजविद्याराजगुह्यंपवि
त्रमिदमुत्तमं।प्रत्यक्षावगमंधर्म्यंसुसुखंक
र्तुमव्ययं॥२॥अश्रद्दधानाःपुरुषाधर्मस्यास्य

परंतप॥ अप्राप्यमांनिवर्तंतेमृत्युसंसारवर्त्म
नि॥३॥मयाततमिदंसर्वंजगदव्यक्तमूर्तिना॥
मत्स्थानिसर्वभूतानिनचाहंतेष्ववस्थितः॥४॥
नचमत्स्थानिभूतानिपश्यमेयोगमैश्वरं भू
तभृन्नचभूतस्थोममात्माभूतभावनः॥५॥य

थाकाशस्थितोनित्यंवायुःसर्वत्रगोमहान्॥
तथासर्वाणिभूतानिमत्स्थानीत्युपधारय॥६॥
सर्वभूतानिकौंतेयप्रकृतिंयांतिमामिकां॥क
ल्पक्षयेपुनस्तानिकल्पादौविसृजाम्यहं॥७॥
प्रकृतिंस्वामवष्टभ्यविसृजामिपुनःपुनः॥भू

तग्राममिमंकृत्स्नमवशंप्रकृतेर्वशात्॥८॥न
चमांतानिकर्माणिनिबध्नंतिधनंजय॥ उदासी
नवदासीनमसक्तंतेषुकर्मसु॥९॥ मयाध्यक्षेण
प्रकृतिःसूयतेसचराचरं॥ हेतुनानेनकौंतेय
जगद्विपरिवर्त्तते॥१०॥ अवजानंतिमांमूढामा

नुषींतनुमाश्रितं॥ परंभावमजानंतोममभूत
महेश्वरं॥ मोघाशामोघकर्माणोमोघज्ञानावि
चेतसः॥ राक्षसीमासुरींचैवप्रकृतिंमोहिनीं
श्रिताः॥१२॥ महात्मानस्तुमांपार्थदैवींप्रकृति
माश्रिताः॥भजंत्यनन्यमनसोज्ञात्वाभूतादि

मव्ययं॥१३॥सततंकीर्तयंतोमांयतंतश्चदृढव्र
ताः॥नमस्यंतश्चमांभक्त्यानित्ययुक्ताउपास
ते॥१४॥ज्ञानयज्ञेनचाप्यन्येयजंतोमामुपासते
एकत्वेनपृथक्त्वेनबहुधाविश्वतोमुखं॥अहंक्र
तुरहंयज्ञःस्वधाहमहमौषधं॥मंत्रोहमहमेवा

ज्यमहमग्निरहंहुतं॥१६॥पिताहमस्यजगतो
माताधातापितामहः॥वेद्यंपवित्रमोंकार
ऋक्साममयजुरेवच॥गतिर्भर्ताप्रभुःसाक्षीनिवा
सःशरणंसुहृत्॥प्रभवःप्रलयस्थानंनिधानं
बीजमव्ययं॥१८॥तपाम्यहमहंवर्षंनिगृण्हा

म्युत्सृजामिच ॥ अमृतंचैवमृत्युश्चसदसच्चाह
मर्जुन ॥१९॥ त्रैविद्यामांसोमपाः पूतपापायज्ञैरि
ष्ट्वास्वर्गतिंप्रार्थयंते ॥ तेपुण्यमासाद्यसुरेंद्र
लोकमश्नंतिदिव्यान्दिविदेवभोगान् ॥२०॥ तेतं
भुक्त्वास्वर्गल्लोकंविशालंक्षीणेपुण्येमर्त्यल्लोकं

विशंति ॥ एवंत्रयीधर्ममनुप्रपन्नागतागतंका
मकामालभंते ॥ अनन्याश्चिंतयंतोमांयेजनाः
पर्युपासते ॥ तेषान्नित्याभियुक्तानांयोगक्षे
मंवहाम्यहं ॥२२॥ येप्यन्यदेवताभक्तायजंतेश्र
द्धयान्विताः ॥ तेपिमामेवकौंतेययजंत्यविधिपू

र्वकं।।अहंहिसर्वयज्ञानांभोक्ताचप्रभुरेवच।।न
तुमामभिजानंतितत्वेनातश्च्यवंतिते।।२४।।यां
तिदेवव्रतादेवान्पितृन्यांतिपितृव्रताः।।भूतानि
यांतिभूतेज्यायांतिमद्याजिनोपिमां।।२५।।पत्रं
पुष्पंफलंतोयंयोमेभक्त्याप्रयच्छति।।तदहंभ

क्त्युपहृतमश्नामिप्रयतात्मनः।।२६।।यत्क
रोषियदश्नासियज्जुहोसिदद्दासियत्।।यत्त
पस्यसिकौंतेयतत्कुरुष्वमदर्पणं।।२७।।शुभा
शुभफलैरेवंमोक्ष्यसेकर्मबंधनैः।।संन्यासयो
गयुक्तात्माविमुक्तोमामुपैष्यसि।।२८।।समो

हंसर्वभूतेषुनमेद्वेष्योस्तिनप्रियः॥ येभजंति
तुमांभक्त्यामयितेतेषुचाप्यहं॥२९॥ अपिचे
त्सुदुराचारोभजतेमामनन्यभाक्॥ साधुरेव
समंतव्यःसम्यग्व्यवसितोहिसः॥३०॥ क्षिप्रं
भवतिधर्मात्माशश्वच्छांतिंनिगच्छति॥ कौंतेय

प्रतिजानीहिनमेभक्तःप्रणश्यति॥३१॥ मां
हिपार्थव्यपाश्रित्ययेपिस्युःपापयोनयः॥ ॥
स्त्रियोवैश्यास्तथाशूद्रास्तेपियांतिपरांगतिं॥
किंपुनर्ब्राह्मणाःपुण्याभक्ताराजर्षयस्तथा॥
अनित्यमसुखंलोकमिमंप्राप्यभजस्वमां॥३३॥

मन्मनाभवमद्भक्तोमद्याजीमांनमस्कुरु॥मामे
वैष्यसियुक्त्वैवमात्मानंमत्परायणः॥३४॥इति
श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायां
योगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेपुराणपुरु
षोत्तमयोगोन्नामनवमोध्यायः॥९॥ ॥९॥

राजविद्याराजगुह्य २

श्रीभगवानुवाच ॥ भूयएवमहाबाहोशृणु
मेपरमंवचः ॥ यत्तेहंप्रियमाणायवक्ष्यामिहि
तकाम्यया ॥१॥ नमेविदुःसुरगणाःप्रभवंनम
हर्षयः ॥ अहमादिर्हिदेवानांमहर्षीणांचसर्व
शः ॥२॥ योमामजमनादिंचवेत्तिलोकमहेश्वरं

असंमूढःसमर्त्येषुसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥३॥ बु
द्धिर्ज्ञानमसंमोहःक्षमासत्यंदमःशमः ॥ सु
खंदुःखंभवोभावोभयंचाभयमेवच ॥४॥ अहिं
सासमतातुष्टिस्तपोदानंयशोयशः ॥ भवंति
भावाभूतानांमत्तएवपृथग्विधाः ॥५॥ महर्षयः

सप्तपूर्वेचत्वारोमनवस्तथा॥ मद्भावामानसा
जातायेषांलोकइमाःप्रजाः॥६॥ एतांविभूतिं
योगंचममयोवेत्तितत्वतः॥ सोविकंपेनयोगे
नयुज्यतेनात्रसंशयः॥७॥ अहंसर्वस्यप्रभ
वोमत्तःसर्वंप्रवर्तते॥ इतिमत्वाभजंतेमांबुधा

भावसमन्विताः॥८॥ मच्चित्तामद्गतप्राणाबो
धयंतःपरस्परं॥ कथयंतश्चमांनित्यंतुष्यंति
चरमंतिच॥९॥ तेषांसततयुक्तानांभजतांप्री
तिपूर्वकं॥ ददामिबुद्धियोगंतंयेनमामुपयां
तिते॥१०॥ तेषामेवानुकंपार्थमहमज्ञानजंत

मः॥ नाशयाम्यात्मभावस्थोज्ञानदीपेनभास्व
ता॥११॥ अर्जुनउवाच॥ ॥ परंब्रह्मपरंधा
मपवित्रंपरमंभवान्॥ पुरुषंशाश्वतंदिव्यमा
दिदेवमजंविभुं॥१२॥ आहुस्त्वामृषयःसर्वे
देवर्षिर्नारदस्तथा॥ असितोदेवलोव्यासःस्व

यंचैवब्रवीषिमे॥ सर्वमेतदृतंमन्येयन्मांवद
सिकेशव॥ नहितेभगवन्व्यक्तिंविदुर्देवानदा
नवाः॥१४॥ स्वयमेवात्मनात्मानंवेत्थत्वंपुरुषो
त्तम॥ भूतभावनभूतेशदेवदेवजगत्पते॥१५॥
वक्तुमर्हस्यशेषेणदिव्याह्यात्मविभूतयः॥॥

याभिर्विभूतिभिर्लोकानिमांस्त्वंव्याप्यतिष्ठसि
॥१६॥ कथंविद्यामहंयोगिंस्त्वांसदापरिचिंत
यन्॥ केषुकेषुचभावेषुचिंत्योसिभगवन्मया
॥१७॥ विस्तरेणात्मनोयोगंविभूतिंचजनार्दन
भूयःकथयतृप्तिर्हिशृण्वतोनास्तिमेमृतं॥१८

श्रीभगवानुवाच॥ हंततेकथयिष्यामिदि
व्याह्यात्मविभूतयः॥प्राधान्यतःकुरुश्रेष्ठ
नास्त्यंतोविस्तरस्यमे॥१९॥ अहमात्मागुडा
केशसर्वभूताशयस्थितः॥ अहमादिश्चम
ध्यंचभूतानामंतएवच॥२०॥ आदित्यानाम

हंविष्णुर्ज्योतिषांरविरंशुमान्॥ मरीचिर्मरुता
मस्मिनक्षत्राणामहंशशी॥२१॥वेदानांसामवे
दोस्मिदेवानामस्मिवासवः॥ इंद्रियाणांमनश्चा
स्मिभूतानामस्मिचेतना॥ रुद्राणांशंकरश्चा
स्मिवित्तेशोयक्षरक्षसां॥ वसूनांपावकश्चास्मि

मेरुःशिखरिणामहं॥२३॥ पुरोधसांचमुख्यं
मांविद्धिपार्थबृहस्पतिं॥सेनानीनामहंस्कंदः
सरसामस्मिसागरः॥२४॥महर्षिणांभृगुरहं
गिरामस्म्येकमक्षरं॥यज्ञानांजपयज्ञोस्मि
स्थावराणांहिमालयः॥२५॥अश्वत्थःसर्ववृ

क्षाणांदेवर्षीणांचनारदः॥गंधर्वाणांचित्ररथः
सिद्धानांकपिलोमुनिः॥२६॥उच्चैःश्रवसमश्वा
नांविद्धिमाममृतोभवं॥ऐरावतंगजेंद्राणांन
राणांचनराधिपं॥२७॥आयुधानामहंवज्रंधे
नूनामस्मिकामधुक्॥प्रजनश्चास्मिकंदर्पःस

र्पाणामस्मिवासुकिः॥२८॥अनंतश्चास्मिना
गानांवरुणोयादसामहं॥पितॄणामर्यमाचा
स्मियमःसंयमतामहं॥२९॥प्रह्लादश्चास्मिदे
त्यानांकालःकलयतामहं॥मृगाणांचमृगेंद्रोहं
वैनतेयश्चपक्षिणां॥३०॥पवनःपवतामस्मि

रामःशस्त्रभृतामहं॥ झषाणांमकरश्चास्मि
स्रोतसामस्मिजान्हवी॥३१॥सर्गाणामादि
रंतश्चमध्यंचैवाहमर्जुन॥अध्यात्मविद्यावि
द्यानांवादःप्रवदतामहं॥३२॥अक्षराणांम
कारोस्मिद्वंद्वःसामासिकस्यच॥अहमेवाक्ष

यःकालोधाताहंविश्वतोमुखः॥३३॥मृत्युःस
र्वहरश्चाहमुद्भवश्चभविष्यतां॥कीर्तिःश्री
र्वाक्चनारीणांस्मृतिर्मेधाधृतिःक्षमा॥३४॥बृ
हत्सामतथासाम्नांगायत्रीछंदसामहं॥मासा
नांमार्गशीर्षोहमृतूनांकुसुमाकरः॥३५॥द्यूतं

छलयतामस्मितेजस्तेजस्विनामहं॥जयोस्मि
व्यवसायोस्मिसत्वंसत्ववतामहं॥३६॥वृष्णीनां
वासुदेवोस्मिपांडवानांधनंजयः॥ मुनीनाम
प्यहंव्यासःकवीनामुशनाकविः॥३७॥दंडोद
मयतामस्मिनीतिरस्मिजिगीषतां॥मौनंचैवा

स्मिगुह्यानांज्ञानंज्ञानवतामहं॥३८॥यच्चापि
सर्वभूतानांबीजंतदहमर्जुन॥नतदस्तिविना
यत्स्यान्मयाभूतंचराचरं॥३९॥नांतोस्तिममदि
व्यानांविभूतीनांपरंतप॥एषतूद्देशतःप्रोक्तो
विभूतेर्विस्तरोमया॥४०॥यद्यद्विभूतिमत्सत्वं

श्रीमदूर्जितमेववा॥ तत्तदेवावगच्छत्वंममतेजोंशसंभवं॥४१॥ अथवाबहुनैतेनकिंज्ञातेनतवार्जुन॥ विष्टभ्याहमिदंकृत्स्नमेकांशेनस्थितोजगत्॥४२॥ इतिश्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादे विभूतियोगोनामदशमोध्यायः॥१०॥

॥ छ ॥ छ अर्जुनउ० ॥ मदनुग्रहायपरमंगु
ह्यमध्यात्मसंज्ञितं ॥ यत्त्वयोक्तंवचस्तेनमो
होयंविगतोमम ॥ १ ॥ भवाप्ययौहिभूतानांश्रु
तौविस्तरशोमया ॥ त्वत्तःकमलपत्राक्षमा
हात्म्यमपिचाव्ययं ॥ २ ॥ एवमेतद्यथात्थत्वमा

त्मानंपरमेश्वर ॥ द्रष्टुमिच्छामितेरूपमैश्वरं
पुरुषोत्तम ॥ ३ ॥ मन्यसेयदितच्छक्यंमयाद्रष्टु
मितिप्रभो ॥ योगेश्वरततोमेत्वंदर्शयात्मानम
व्ययं ॥ ४ ॥ श्रीभगवानुवाच पश्यमेपार्थरूपा
णिशतशोथसहस्रशः ॥ नानाविधानिदिव्या

निनानावर्णाकृतीनिच ॥ पश्यादित्यान्वसून्
रुद्रानश्विनौमरुतस्तथा ॥ बहून्यदृष्टपूर्वाणि
पश्याश्चर्याणिभारत ॥ ६ ॥ इहैकस्थंजगत्कृ
त्स्नंपश्याद्यसचराचरं ॥ ममदेहेगुडाकेश
यच्चान्यद्द्रष्टुमिच्छसि ॥ ७ ॥ नतुमांशक्यसेद्र

ष्टुमनेनैवस्वचक्षुषा ॥ दिव्यंददामितेचक्षुः प
श्यमेयोगमैश्वरं ॥ ८ ॥ संजय उवाच एवमु
क्त्वाततोराजन्महायोगेश्वरोहरिः ॥ दर्श
यामासपार्थायपरमंरूपमैश्वरं ॥ अनेकव
क्त्रनयनमनेकाद्भुतदर्शनं ॥ अनेकदिव्याभर

णंदिव्यानेकोद्यतायुधं ॥१०॥ दिव्यमाल्यांबरधरं
दिव्यगंधानुलेपनं ॥ सर्वाश्चर्यमयंदेवमनंतंवि
श्वतोमुखं ॥११॥ दिविसूर्यसहस्रस्यभवेद्युगप
दुत्थिता ॥ यदिभाःसदृशीसास्याद्भासस्तस्य
माहात्मनः ॥ तत्रैकस्थंजगत्कृत्स्नंप्रविभक्त

मनेकधा ॥ अपश्यद्देवदेवस्यशरीरेपांडवस्त
दा ॥१३॥ ततःसविस्मयाविष्टोहृष्टरोमाधनंज
यः ॥ प्रणम्यशिरसादेवंकृतांजलिरभाषत ॥१४
अर्जुनउवाच ॥ ॥ पश्यामिदेवांस्तवदेवदेहेस
र्वांस्तथाभूतविशेषसंघान् ॥ ब्रह्माणमीशंकम

लासनस्थमृषींश्चसर्वानुरगांश्चदिव्यान्॥१५॥
अनेकबाहूदरवक्त्रनेत्रंपश्यामित्वांसर्वतोनंत
रूपं॥नांतंनमध्यंनपुनस्तवादिंपश्यामिवि
श्वेश्वरविश्वरूपं॥१६॥किरीटिनंगदिनंचक्रिणं
चतेजोराशिंसर्वतोदीप्तिमंतं॥पश्यामित्वांदु

निरीक्ष्यंसमंताद्दीप्तानलार्कद्युतिमप्रमेयं॥१७
त्वमक्षरंपरमंवेदितव्यंत्वमस्यविश्वस्यपरंनि
धानं॥त्वमव्ययःशाश्वतधर्मगोप्तासनातनस्त्वं
पुरुषोमतोमे॥१८॥अनादिमध्यांतमनंतवीर्य
मनंतबाहुंशशिसूर्यनेत्रं॥पश्यामित्वांदीप्तहु

ताशवक्त्रंस्वतेजसाविश्वमिदंतपंतं।१९।द्यावा
पृथिव्योरिदमंतरंहिव्याप्तंत्वयैकेनदिशश्चस
र्वाः॥दृष्ट्वाद्भुतंरूपमुग्रंतवेदंलोकत्रयंप्रव्यथि
तंमहात्मन्॥२०॥अमीहित्वासुरसंघाविशंति
केचिद्भीताःप्रांजलयोगृणंति॥स्वस्तीत्युक्त्वा

महर्षिसिद्धसंघास्तुवंतित्वांस्तुतिभिःपुष्कला
भिः॥२१॥रुद्रादित्यावसवोयेचसाध्याविश्वे
श्विनौमरुतश्चोष्मपाश्च॥गंधर्वयक्षासुरसिद्ध
संघावीक्षंतेत्वांविस्मिताश्चैवसर्वे॥२२॥रूपंमह
त्तेबहुवक्त्रनेत्रंमहाबाहोबहुबाहूरुपादं॥बहू

दरंबहुदंष्ट्राकरालंदृष्ट्वालोकाःप्रव्यथितास्त॥
थाहं॥२३॥नभस्पृशंदीप्तमनेकवर्णंव्यात्ताननं
दीप्तविशालनेत्रं॥दृष्ट्वाहित्वांप्रव्यथितांतरात्मा
धृतिंनविंदामिशमंचविष्णो॥२४॥दंष्ट्राकराला
निचतेमुखानिदृष्ट्वैवकालानलसंन्निभानि॥२५॥

दिशोनजानेनलभेचशर्मप्रसीददेवेशजग
न्निवास॥२५॥अमीचत्वांधृतराष्ट्रस्यपुत्राः
सर्वेसहैवावनिपालसंघैः॥भीष्मोद्रोणःसूतपु
त्रस्तथासौसहास्मदीयैरपियोधमुख्यैः॥२६॥
वक्त्राणितेत्वरमाणाविशंतिदंष्ट्राकरालानिभ

यानकानि॥केचिद्विलग्नादशनांतरेषुसंदृश्यं
तेचूर्णितैरुत्तमांगैः॥२७॥यथानदीनांबहवोंबुवे
गाःसमुद्रमेवाभिमुखाद्रवंति॥तथातवामीनर
लोकवीराविशंतिवक्त्राण्यभिविज्वलंति॥२८॥
यथाप्रदीप्तंज्वलनंपतंगाविशंतिनाशायसमृद्ध

वेगाः॥तथैवनाशायविशंतिलोकास्तवापिव
क्त्राणिसमृद्धवेगाः॥२९॥लेलिह्यसेग्रसमानः
समंताल्लोकान्समग्रान्वदनैर्ज्वलद्भिः॥तेजो
भिरापूर्यजगत्समग्रंभासस्तवोग्राःप्रतपंति
विष्णो॥३०॥आख्याहिमेकोभवानुग्ररूपोनमो

स्तुतेदेववरप्रसीद ॥ विज्ञातुमिच्छामिभवंतमा
द्यंनहिप्रजानामितवप्रवृत्तिं ॥ ३१ ॥ भगवानु० ॥
कालोस्मिलोकक्षयकृत्प्रवृद्धोलोकान्समाह
र्तुमिहप्रवृत्तः ॥ ऋतेपित्वांनभविष्यंतिसर्वेयेव
स्थिताः प्रत्यनीकेषुयोधाः ॥ ३२ ॥ तस्मात्वमुत्तिष्ठ यों

यशोलभस्वजित्वाशत्रून्भुंक्ष्वराज्यंसमृद्धं ॥ मये
वैतेनिहताः पूर्वमेवनिमित्तमात्रंभवसव्यसाचि
न् ॥ ३३ ॥ द्रोणंचभीष्मंचजयद्रथंचकर्णंतथान्यान
पियोधवीरान् ॥ मयाहतांस्त्वंजहिमाव्यथिष्ठा
युध्यस्वजेतासिरणेसपत्नान् ॥ संजयउवाच

॥ अर्जुन उवाच ॥

एतच्छ्रुत्वावचनंकेशवस्यकृतांजलिर्वेपमानः
किरीटी॥नमस्कृत्वाभूयएवाहकृष्णंसगद्गदं
भीतभीतःप्रणम्य॥३५॥स्थानेहृषीकेशतव
प्रकीर्त्याजगत्प्रहृष्यत्यनुरज्यतेच॥रक्षांसि
भीतानिदिशोद्रवंतिसर्वेनमस्यंतिचसिद्धसंघाः

कस्माच्चतेननमेरन्महात्मन्गरीयसेब्रह्मणो
प्यादिकर्त्रे॥अनंतदेवेशजगन्निवासत्वमक्षरं
सदसत्तत्परंयत्॥३७॥त्वमादिदेवःपुरुषःपुरा
णस्त्वमस्यविश्वस्यपरंनिधानं॥वेत्तासिवेद्यंच
परंचधामत्वयाततंविश्वमनंतरूप॥३८॥वायु

र्यमोग्निर्वरुणःशशांकःप्रजापतिस्त्वंप्रपिताम
हश्च॥ नमोनमस्तेस्तुसहस्रकृत्वः पुनश्चभूयो
पिनमोनमस्ते॥३९॥नमःपुरस्तादथपृष्ठतस्तेन
मोस्तुतेसर्वतएवसर्व॥अनंतवीर्यामितविक्रम
स्त्वंसर्वंसमाप्नोषिततोसिसर्वः॥४०॥सखेतिम

त्वाप्रसभंयदुक्तंहेकृष्णहेयादवहेसखेति॥
अजानतामहिमानंतवेदंमयाप्रमादात्प्रणये
नवापि॥४१॥यच्चावहासार्थमसत्कृतोसिवि
हारशय्यासनभोजनेषु॥एकोथवाप्यच्युत
तत्समक्षंतत्क्षामयेत्वामहमप्रमेयं॥पितासि

लोकस्यचराचरस्यत्वमस्यपूज्यश्चगुरुर्गरीयान्
नत्वत्समोस्त्यभ्यधिकःकुतोन्योलोकत्रयेप्यप्र
तिमप्रभाव।।४३।।तस्मात्प्रणम्यप्रणिधायकायं
प्रसादयेत्वामहमीशमीड्यं।।पितेवपुत्रस्यस
खेवसख्युःप्रियःप्रियायार्हसिदेवसोढुं।।४४।।

अदृष्टपूर्वंहृषितोस्मिदृष्ट्वाभयेनचप्रव्यथितं
मनोमे।।तदेवमेदर्शयदेवरूपंप्रसीददेवेशज
गन्निवास।।४५।। किरीटिनंगदिनंचक्रहस्तमि
च्छामित्वांद्रष्टुमहंतथैव।।तेनैवरूपेणचतुर्भुजेन
सहस्रबाहोभवविश्वमूर्ते।।४६।।भगवानुवाच

मयाप्रसन्नेनतवार्जुनेदंरूपंपरंदर्शितमात्मयो
गात्॥तेजोमयंविश्वमनंतमाद्यंयन्मेत्वदन्येनन
दृष्टपूर्वं॥४७॥नवेदयज्ञाध्ययनैर्नदानैर्नचक्रिया
भिर्नतपोभिरुग्रैः॥एवंरूपःशक्यअहंनृलोके
द्रष्टुंत्वदन्येनकुरुप्रवीर॥४८॥मातेव्यथामाचवि

मूढभावोदृष्ट्वारूपंघोरमीदृङ्ममेदं॥व्यपेतभीः
प्रीतमनाःपुनस्त्वंतदेवमेरूपमिदंप्रपश्य॥४९॥
संजय उवाच॥ इत्यर्जुनंवासुदेवस्तथोक्त्वा
स्वकंरूपंदर्शयामासभूयः॥आश्वासयामास
चभीतमेनंभूत्वापुनःसौम्यवपुर्महात्मा॥५०॥छ

८॥ अर्जुन उवा॥ दृष्ट्वेदंमानुषंरूपंतवसौम्यं
जनार्दन॥ इदानीमस्मिसंवृत्तःसचेताःप्रकृ
तिंगतः॥५१॥ श्रीभग॰वानु॰॥ सुदुर्दर्शमिदं
रूपंदृष्टवानसियन्मम॥ देवाअप्यस्यरूपस्यनि
त्यंदर्शनकांक्षिणः॥५२॥ नाहंवेदैर्नतपसानदा

नेननचेज्यया॥ शक्यएवंविधोद्रष्टुंदृष्टवानसि
मांयथा॥५३॥ भक्त्यात्वनन्ययाशक्यअहमेवं
विधोर्जुन॥ ज्ञातुंद्रष्टुंचतत्त्वेनप्रवेष्टुंचपरंतप
मत्कर्मकृन्मत्परमोमद्भक्तःसंगवर्जितः॥ निर्वैरः॥
सर्वभूतेषुयःसमामेतिपांडव॥५५॥ ८॥ ८॥

इतिश्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्य
यांयोगशास्त्रे श्रीकृ० विश्वरूपदर्शनयोगो
नामएकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥ ॥ ५५ ॥

५ ५ ५ ५

अर्जुनउवाच ॥ ॥ एवंसततयुक्तायेभक्तास्त्वां
पर्युपासते ॥ येचाप्यक्षरमव्यक्तंतेषांकेयोगवित्त
माः ॥ १ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ मय्यावेश्यमनो
येमांनित्ययुक्ताउपासते ॥ श्रद्धयापरयोपेतास्ते
मेयुक्ततमामताः ॥ २ ॥ येत्वक्षरमनिर्देश्यमव्यक्तं

पर्युपासते॥ सर्वत्रगमचिंत्यंचकूटस्थमचलंध्रु
वं॥३॥ सन्नियम्येंद्रियग्रामंसर्वत्रसमबुद्धयः ते
प्राप्नुवंतिमामेवसर्वभूतहितेरताः॥४॥ क्लेशोधिक
तरस्तेषामव्यक्तासक्तचेतसां॥ अव्यक्ताहिगति
र्दुखंदेहवद्भिरवाप्यते॥५॥ येतुसर्वाणिकर्माणि

मयिसंन्यस्यमत्पराः॥ अनन्येनैवयोगेनमांध्या
यंतउपासते॥६॥ तेषामहंसमुद्धर्तामृत्युसंसार
सागरात्॥ भवामिनचिरात्पार्थमय्यावेशितचे
तसां॥७॥ मय्येवमनआधत्स्वमयिबुद्धिंनिवेश
य॥ निवसिष्यसिमय्येव अतऊर्ध्वंनसंशयः॥८॥

अथचित्तंसमाधातुंनशक्नोषिमयिस्थिरं॥अ
भ्यासयोगेनततोमामिच्छाप्तुंधनंजय॥अभ्यासे
प्यसमर्थोसिमत्कर्मपरमोभव॥मदर्थमपिकर्मा
णिकुर्वन्सिद्धिमवाप्स्यसि॥१०॥अथैतदप्यशक्तोसि
कर्तुंमद्योगमाश्रितः॥सर्वकर्मफलत्यागंततःकुरुय

तात्मवान्॥११॥श्रेयोहिज्ञानमभ्यासाज्ज्ञाना
द्ध्यानंविशिष्यते॥ध्यानात्कर्मफलत्यागस्त्या
गाच्छांतिरनंतरं॥१२॥अद्वेष्टासर्वभूतानांमैत्रः
करुणएवच॥निर्ममोनिरहंकारःसमदुखसुखः
क्षमी॥१३॥संतुष्टःसततंयोगीयतात्मादृढनिश्च

यः॥मय्यर्पितमनोबुद्धिर्योमद्भक्तःसमेप्रियः॥
यस्मान्नोद्विजतेलोकोलोकान्नोद्विजतेचयः॥ह
र्षामर्षभयोद्वेगैर्मुक्तोयःसचमेप्रियः॥१५॥अनपे
क्षःशुचिर्दक्षउदासीनोगतव्यथः॥सर्वारंभपरि
त्यागीयोमद्भक्तःसमेप्रियः॥१६॥समःशत्रौच

मित्रेचतथापानामपानयोः॥सीतोष्णसुखदुः
खेषुसमःसंगविवर्जितः॥१७॥योनहृष्यतिन
द्वेष्टिनशोचतिनकांक्षति॥शुभाशुभपरित्यागी
भक्तिमान्यःसमेप्रियः॥१८॥तुल्यनिंदास्तुति
र्मौनीसंतुष्टोयेनकेनचित्॥अनिकेतस्थिरमति

भक्तिमान्मेप्रियोनरः॥१९॥येतुधर्म्यामृतमिदं
यथोक्तंपर्युपासते।श्रद्दधानामत्परमाभक्तास्ते
तीवमेप्रियाः॥२०॥ इतिश्रीमद्भगवद्गीतासूप
निषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जु
नसंवादेभक्तियोगोनामद्वादशोऽध्यायः॥१२॥

॥ अ॰जु॰ प्रकृतिंपुरुषंचैवक्षेत्रंक्षेत्रज्ञमेवच ॥ एतद्वेदितुमिच्छामि
ज्ञानंज्ञेयंचकेशव ॥

श्रीभगवानुवाच ॥०॥ इदंशरीरंकौंतेयक्षेत्र
मित्यभिधीयते एतद्योवेत्तितंप्राहुः क्षेत्रज्ञइ
तितद्विदः ॥१॥ क्षेत्रज्ञंचापिमांविद्धिसर्वक्षेत्रेषुभा
रत क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोर्ज्ञानंयत्तज्ज्ञानंमतंमम ॥२॥
तत्क्षेत्रंयच्चयादृक्चयद्विकारियतश्चयत् सच

॥१२

योयत्प्रभावश्चतत्समासेनमेशृणु ॥३॥ ऋषि
भिर्बहुधागीतंछंदोभिर्विविधैःपृथक् ब्रह्म
सूत्रपदैश्चैवहेतुमद्भिर्विनिश्चितैः ॥४॥ महा
भूतान्यहंकारोबुद्धिरव्यक्तमेवच इंद्रियाणि
दशैकंचपंचचेंद्रियगोचराः ॥५॥ इच्छाद्वेषःसुखं

दुखंसंघातश्चेतनाधृतिः ।। एतत्क्षेत्रंसमासेन
सविकारमुदाहृतं ।।६।। अमानित्वमदंभित्वम
हिंसाक्षांतिरार्जवं ।। आचार्योपासनंशौचंस्थै
र्यमात्मविनिग्रहः ।।७।। इंद्रियार्थेषुवैराग्यमन
हंकारमेवच ।। जन्ममृत्युजराव्याधिदुःखदो

षानुदर्शनं ।।८।। असक्तिरनभिष्वंगः पुत्रदारगृ
हादिषु ।। नित्यंचसमचित्तत्वमिष्टानिष्टोपपत्ति
षु ।।९।। मयिचानन्ययोगेनभक्तिरव्यभिचारिणी
विविक्तदेशसेवित्वमरतिर्जनसं[illegible]दि ।।१०।। अध्य
त्मज्ञाननित्यत्वंतत्वज्ञानार्थदर्शनं ।। एतज्ज्ञान

सं

मितिप्रोक्तमज्ञानंयदतोन्यथा॥११॥ज्ञेयंयत्त
त्प्रवक्ष्यामियज्ज्ञात्वामृतमश्नुते॥अनादिमत्प
रंब्रह्मनसत्तन्नासदुच्यते॥सर्वतःपाणिपादंत
त्सर्वतोक्षिशिरोमुखं॥सर्वतश्रुतिमल्लोकेसर्व
मावृत्यतिष्टति॥१३॥सर्वेंद्रियगुणाभासंसर्वें

द्रियगुणाभासंसर्वेंद्रियविवर्जितं॥असक्तंस
र्वभृच्चैवनिर्गुणंगुणभोक्तृच॥१४॥बहिरंतश्च
भूतानामचरंचरमेवच॥सूक्ष्मत्वात्तदविज्ञेयं
दूरस्थंचांतिकेचतत्॥१५॥अविभक्तंचभूतेषुवि
भक्तमिवचस्थितं॥भूतभर्तृचतज्ज्ञेयंग्रसिष्णु

प्रभविष्णुच ॥ ज्योतिषामपितज्ज्योतिस्तमसः
परमुच्यते ॥ ज्ञानंज्ञेयंज्ञानगम्यंहृदिसर्वस्यवि
ष्ठितं ॥ १७ ॥ इतिक्षेत्रंतथाज्ञानंज्ञेयंचोक्तंसमास
तः ॥ मद्भक्तएतद्विज्ञायमद्भावायोपपद्यते ॥ प्रकृ
तिंपुरुषंचैवविध्यनादीउभावपि ॥ विकारांश्च

गुणांश्चैवविद्धिप्रकृतिसंभवान् ॥ १९ ॥ कार्यका
रणकर्तृत्वेहेतुः प्रकृतिरुच्यते ॥ पुरुषः सुख
दुखानांभोक्तृत्वेहेतुरुच्यते ॥ पुरुषः प्रकृतिस्
स्थोहिभुंक्तेप्रकृतिजान्गुणान् ॥ कारणंगुण
संगोस्यसदसद्योनिजन्मसु ॥ २१ ॥ उपद्रष्टानुमं

तानचभर्ताभोक्तामहेश्वरः॥परमात्मेतिचा
प्युक्तोदेहेस्मिन्पुरुषःपरः॥२२॥यएवंवेत्तिपु
रुषंप्रकृतिंचगुणैःसह॥सर्वथावर्त्तमानोपिन
सभूयोभिजायते॥२३॥ध्यानेनात्मनिपश्यंति
केचिदात्मानमात्मना॥अन्येसांख्येनयोगेन

कर्मयोगेनचापरे॥२४॥अन्येत्वेवमजानंतःश्रु
त्वान्येभ्यउपासते॥तेपिचातितरंत्येवमृत्युंश्रुति
परायणाः॥२५॥यावत्संजायतेकिंचित्सत्वंस्था
वरजंगमं॥क्षेत्रक्षेत्रज्ञसंयोगात्तद्विद्धिभरतर्ष
भ॥२७॥समंसर्वेषुभूतेषुतिष्ठंतंपरमेश्वरं॥

विनश्यत्स्वविनश्यंतंयःपश्यतिसपश्यति॥२८
समंपश्यन्हिसर्वत्रसमवस्थितमीश्वरं॥नहि
नस्त्यात्मनात्मानंततोयातिपरांगतिं॥२९॥प्रकृ
त्यैवचकर्माणिक्रियमाणानिसर्वशः॥यःपश्य
तितथात्मानमकर्तारंसपश्यति॥३०॥यदाभूत

यांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेक्षेत्रक्षेत्रज्ञ
योगोनामत्रयोदशोध्यायः॥१३॥

॥ॐ॥श्रीभगवानुवा०॥ परंभूयःप्रवक्ष्यामिज्ञा
नानांज्ञानमुत्तमं॥यज्ज्ञात्वामुनयःसर्वेपरांसि
द्धिमितोगताः॥१॥इदंज्ञानमुपाश्रित्यममसाध
र्म्यमागताः॥सर्गेपिनोंजायंतेप्रलयेनव्यथंति
च॥२॥ममयोनिर्महद्ब्रह्मतस्मिन्गर्भंदधाम्यहं

प

संभवःसर्वभूतानांततोभवतिभारत॥३॥सर्व
योनिषुकौंतेयमूर्तयःसंभवंतियाः॥तासांब्रह्म
महद्योनिरहंबीजप्रदःपिता॥४॥सत्वंरजस्त
मइतिगुणाःप्रकृतिसंभवाः॥निबध्नंतिमहा
बाहोदेहेदेहिनमव्ययं॥५॥तत्रसत्वंनिर्मलत्वा

त्प्रकाशकमनामयं॥सुखसंगेनबध्नातिज्ञान
संगेनचानघ॥६॥रजोरागात्मकंविद्धितृष्णासं
गसमुद्भवं॥तन्निबध्नातिकौंतेयकर्मसंगेनदे
हिनं॥७॥तमस्त्वज्ञानजंविद्धिमोहनंसर्वदेहि
नां॥प्रमादालस्यनिद्राभिस्तन्निबध्नातिभारत

सत्वंसुखेसंजयतिरजःकर्मणिभारत॥ज्ञान
मावृत्यतुतमःप्रमादेसंजयत्युत॥९॥रजस्तम
श्चाभिभूयसत्वंभवतिभारत॥रजःसत्वंतमश्चै
वतमःसत्वंरजस्तथा॥१०॥सर्वद्वारेषुदेहेस्मि
न्प्रकाशउपजायते॥ज्ञानंयदातदाविद्याद्विवृ

द्धंसत्वमित्युत ॥११॥ लोभःप्रवृत्तिरारंभःकर्मणा
मशमःस्पृहा ॥ रजस्येतानिजायंते[illegible]वृद्धेभरत वि
र्षभ ॥१२॥ अप्रकाशोप्रवृत्तिश्चप्रमादोमोहएवच
तमस्येतानिजायंतेविवृद्धेकुरुनंदन ॥१३॥ यदा
सत्वेप्रवृद्धेतुप्रलयंयातिदेहभृत् ॥ तदोत्तमवि

दांल्लोकानमलान्प्रतिपद्यते ॥१४॥ रजसिप्रलयं
गत्वाकर्मसंगिषुजायते ॥ तथाप्रलीनस्तमसि
मूढयोनिषुजायते ॥१५॥ कर्मणःसुकृतस्याहुः
सात्विकंनिर्मलंफलं ॥ रजसस्तुफलंदुःखम
ज्ञानंतमसःफलं ॥१६॥ सत्वात्संजायतेज्ञानंर

जसोलोभएवच॥प्रमादमोहौतमसोभवतो
ज्ञानमेवच॥१७॥ऊर्ध्वंगछंतिसत्वस्थामध्येति
ष्ठंतिराजसाः॥जघन्यगुणवृत्तस्थाअधोगछं
तितामसाः॥१८॥नान्यंगुणेभ्यःकर्तारंयदाद्र
ष्टानुपश्यति॥गुणेभ्यश्चपरंवेत्तिमद्भावंसोधि

गछति॥१९॥गुणानेतानतीत्यत्रीन्देहीदेहस
मुद्भवान्॥जन्ममृत्युजरादुखैर्विमुक्तोमृतमश्नु
ते॥२०॥अर्जुनउवाच॥ ॥कैर्लिंगैस्त्रीन्गुणा
नेतानतीतोभवतिप्रभो॥किमाचारःकथंचैतां
स्त्रीन्गुणानतिवर्तते॥श्रीभगवानुवाच॥६॥

प्रकाशंचप्रवृत्तिंचमोहमेवचपांडव।।नद्वेष्टिसं
प्रवृत्तानिननिवृत्तानिकांक्षति।।२२।।उदासीनव
दासीनोगुणैर्योनविचाल्यते।।गुणावर्तंतइत्ये
वयोवतिष्ठतिनेंगते।।२३।।समदुःखसुखःस्वस्थः
समलोष्टाश्मकांचनः।।तुल्यप्रियाप्रियोधीरस्तु

ल्यनिंदात्मसंस्तुतिः।।२४।।मानापमानयोस्तुल्य
स्तुल्योमित्रारिपक्षयोः।।सर्वारंभपरित्यागीगु
णातीतःसउच्यते।।२५।।मांचयोव्यभिचारेण
भक्तियोगेनसेवते।।सगुणान्समतीत्यैतान्
ब्रह्मभूयायकल्पते।।२६।।ब्रह्मणोहिप्रतिष्ठा

हममृतस्याव्यचयस्यच॥शाश्वतस्वचधर्म
स्यसुखस्यैकांतिकस्यच॥२७॥ इतिभगवद्गी
तासूपनिषत्सुब्रह्मविद्या॰ यो॰ श्रीकृ॰ गुण
त्रयविभागोन्नामचतुर्दशोध्यायः॥१४॥

१२५

२५

श्रीभगवानुवाच॥ ॥ऊर्ध्वमूलमधःशाखम
श्वत्थंप्राहुरव्ययं॥छंदांसियस्यपर्णानियस्तं
वेदसवेदवित्॥१॥अधश्चोर्ध्वंप्रसृतास्तस्यशा
खागुणप्रवृद्धाविषयप्रवालाः॥अधश्चमूला
न्यनुसंततानिकर्मानुबंधीनिमनुष्यलोके॥२॥

नरूपमस्येहतथोपलभ्यतेनांतोनचादिर्न
चसंप्रतिष्ठा॥अश्वत्थमेनंसुविरूढमूलमसं
गशस्त्रेणदृढेनछित्वा॥ततःपदंतत्परिमार्गि
तव्यंयस्मिन्गतानननिवर्तंतिभूयः॥तमेवचा
द्यंपुरुषंप्रपद्येयतःप्रवृत्तिःप्रसृतापुराणी॥४॥

गी.

अ.
१५

निर्मानमोहाजितसंगदोषा अध्यात्मनित्यावि
निवृत्तकामाः॥ द्वंद्वैर्विमुक्ताः सुखदुःखसंज्ञै
र्गच्छंत्यमूढाः पदमव्ययंतत्॥५॥ नतद्भासय
तेसूर्योनशशांकोनपावकः॥ यद्गत्वाननिव
र्तंतेतद्धामपरमंमम॥६॥ ममैवांशोजीवलोके

॥१२७॥

जीवभूतःसनातनः॥ मनःषष्ठानींद्रियाणिप्र
कृतिस्थानिकर्षति॥७॥ शरीरंयदवाप्नोतिय
च्चाप्युत्क्रामतीश्वरः॥ गृहीत्वैतानिसंयातिवा
युर्गंधानिवाशयात्॥८॥ श्रोत्रंचक्षुःस्पर्शनंच
रसनंघ्राणमेवच॥ अधिष्ठायमनश्चायंविषया

नुपसेवते॥उत्क्रामंतंस्थितंवापिभुंजानंवा
गुणान्वितं॥विमूढानानुपश्यंतिपश्यंतिज्ञा
नचक्षुषः॥१०॥यतंतोयोगिनश्चैनंपश्यंत्या
त्मन्यवस्थितं॥यतंतोप्यकृतात्मानोनैनंप
श्यंत्यचेतसः॥११॥यदादित्यगतंतेजोजगद्भा

सयतेखिलं॥यच्चंद्रमसियच्चाग्नौतत्तेजोवि
द्धिमामकं॥१२॥गामाविश्यचभूतानिधारयाम्य
हमोजसा॥पुष्णामिचौषधीःसर्वाःसोमोभू
त्वारसात्मकः॥१३॥अहंवैश्वानरोभूत्वाप्राणि
नांदेहमाश्रितः॥प्राणापानसमायुक्तःपचाम्य

न्नंचतुर्विधं ॥ सर्वस्यचाहंहृदिसन्निविष्टोमत्तः
स्मृतिर्ज्ञानमपोहनंच ॥ वेदैश्चसर्वैरहमेववेद्यो
वेदांतकृद्वेदविदेवचाहं ॥ १५ ॥ द्वाविमौपुरुषौलो
केक्षरश्चाक्षरएवच ॥ क्षरःसर्वाणिभूतानिकू
टस्थोक्षरउच्यते ॥ १६ ॥ उत्तमःपुरुषस्त्वन्यःपर

मात्मेत्युदाहृतः ॥ योलोकत्रयमाविश्यबिभर्त्य
व्ययईश्वरः ॥ १७ ॥ यस्मात्क्षरमतीतोहमक्षराद
पिचोत्तमः ॥ अतोस्मिलोकेवेदेचप्रथितःपुरु
षोत्तमः ॥ १८ ॥ योमामेवमसंमूढोजानातिपुरु
षोत्तमंससर्वविद्भजतिमांसर्वभावेनभारत ॥ १९

॥गी०॥

॥अ०॥

॥१५॥

इतिगुह्यतमंशास्त्रमिदमुक्तंमयानघ॥एतद्बु
द्ध्वाबुद्धिमान्स्यात्कृतकृत्यश्चभारत॥२०॥इति
श्रीमद्भगवद्गीतासू० सु० यो० श्रीकृ० पुराणपु
रुषोत्तमयोगोनामपंचदशोध्यायः॥१५॥

६ ६ ६ ६

॥१३०

॥छ॥ श्रीभगवानु०॥ ॥अभयंसत्वसंशुद्धिर्ज्ञा
नयोग्यव्यवस्थितिः॥दानंदमश्चयज्ञश्चस्वा
ध्यायस्तपआर्जवं॥१॥अहिंसासत्यमक्रोधस्त्
यागःशांतिरपैशुनं॥दयाभूतेष्वलोलुत्वंमा
र्दवंह्रीरचापलं॥२॥तेजःक्षमाधृतिःशौचम

द्रोहोनातिमानिता। भवंतिसंपदंदैवीमभिजा
तस्यभारत।३। दंभोदर्पोभिमानश्चक्रोधःपारु
ष्यमेवच। अज्ञानंचाभिजातस्यपार्थसंपदमा
सुरीं।४। दैवीसंपद्विमोक्षायनिबंधायासुरीम
ता। माशुचःसंपदंदैवीमभिजातोसिपांडव।५।

द्वौभूतसर्गौलोकेस्मिन्दैवआसुरएवच। दैवो
विस्तरशःप्रोक्तआसुरंपार्थमेशृणु।६। प्रवृत्तिं
चनिवृत्तिंचजनानविदुरासुराः। नशौचंनापि
चाचारोनसत्यंतेषुविद्यते।७। असत्यमप्रतिष्ठं
तेजगदाहुरनीश्वरं। अपरस्परसंभूतंकिमन्य

त्कामहैतुकं॥८॥ एतांदृष्टिमवष्टभ्यनष्टात्मा
नोल्पबुद्धयः॥ प्रभवंत्युग्रकर्माणःक्षयायजग
तोहिताः॥९॥ काममाश्रित्यदुष्पूरंदंभमानम
दान्विताः॥मोहाद्गृहीत्वासद्ग्राहान्प्रवर्त्तंतेशु
चिव्रताः॥१०॥ चिंतामपरिमेयांचप्रलयांताम

पाश्रिताः॥कामोपभोगपरमाएतावदितिनि
श्चिताः॥११॥आशापाशशतैर्बद्धाः कामक्रोध
परायणाः॥ईहंतेकामभोगार्थमन्यायेनार्थ
संचयान्॥१२॥ इदमद्यमयालब्धमिदंप्राप्स्ये
मनोरथं॥इदमस्तीदमपिमेभविष्यतिपुनर्ध

गी.

अ.
१६

नं॥१३॥असौमयाहतःशत्रुर्हनिष्येचापरानपि
ईश्वरोहमहंभोगीसिद्धोहंबलवान्सुखी॥१४॥
आढ्योभिजनवानस्मिकोन्योस्तिसदृशोम
या॥यक्ष्येदास्यामिमोदिष्यइत्यज्ञानविमोहि
ताः॥१५॥अनेकचित्तविभ्रांतामोहजालस

॥१३२॥

मावृताः॥प्रसक्ताःकामभोगेषुपतंतिनर
केशुचौ॥१६॥आत्मसंभावितास्तब्धाधनमा
नमदान्विताः॥यजंतेनामयज्ञैस्तेदंभेनावि
धिपूर्वकं॥१७॥अहंकारंबलंदर्पंकामंक्रोधं
चसंश्रिताः॥मामात्मपरदेहेषुप्रद्विषंतोभ्य

सूयकाः॥तानहंद्विषतःक्रूरान्संसारेषुनरा
धमान्॥क्षिपाम्यजस्रमशुभानासुरीष्वेवयो
निषु॥१९॥आसुरींयोनिमापन्नामूढाजन्मनि
जन्मनि॥मामप्राप्यैवकौंतेयततोयांत्यधमा
गतिं॥२०॥त्रिविधंनरकस्येदंद्वारंनाशनमा

त्मनः॥कामःक्रोधस्तथालोभस्तस्मादेतत्त्र
यंत्यजेत्॥एतैर्विमुक्तःकौंतेयतमोद्वारैस्त्रि
भिर्नरः॥आचरत्यात्मनःश्रेयस्ततोयातिप
रांगतिं॥२१॥यःशास्त्रविधिमुत्सृज्यवर्तते
कामकारतः॥नससिद्धिमवाप्नोतिनसुखंन

परंगतिं ॥२३॥ तस्माच्छास्त्रंप्रमाणंतेकार्या
कार्यव्यवस्थितौ ॥ ज्ञात्वाशास्त्रविधानोक्तंक
र्मकर्तुमिहार्हसि ॥२४॥ इतिश्रीमद्भगवद्गी
तासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृ
ष्णार्जुनसंवादेदैवासुरसंपद्विभागोनाम

षोडशोध्यायः ॥१६॥
ॐनमोभगवतेवासुदेवाय ॥ श्रीकृष्ण ॥
अर्जुनउवाच ॥ ॥येशास्त्रविधिमुत्सृज्य
यजंतेश्रद्धयान्विताः ॥ तेषांनिष्ठातुकाकृष्ण
सत्वमाहोरजस्तमः ॥१॥ श्रीभगवानुवाच ॥

त्रिविधाभवतिश्रद्धादेहिनांसात्वभावजा॥सा
त्विकीराजसीचैवतामसीचेतितांशृणु॥२॥
सत्वानुरूपासर्वस्यश्रद्धाभवतिभारत॥श्रद्धा
मयोयंपुरुषोयोयच्छ्रद्धःसएवसः॥३॥यजंते
सात्विकादेवान्यक्षरक्षांसिराजसाः॥प्रेतान्भू

भूतगणांश्चान्येयजंतेतामसाजनाः॥४॥अ
शास्त्रविहितंघोरंतप्यंतेयेतपोजनाः॥दंभा
हंकारसंयुक्ताःकामरागबलान्विताः॥५॥क
र्शयंतःशरीरस्थं~~तान्विध्यासुरनिश्चयान्॥~~
भूतग्राममचेतसः॥मांचैवांतःशरीरस्थंता

न्विध्यासुरनिश्चयान्॥६॥आहारस्त्वपिसर्वस्यत्रि
विधोभवतिप्रियः॥यज्ञस्तपस्तथादानंतेषांभे
दमिमंशृणु॥७॥आयुःसत्वबलारोग्यसुख
प्रीतिविवर्द्धनाः॥रस्याःस्निग्धाःस्थिराहृद्या
आहाराःसात्विकप्रियाः॥८॥कट्वम्ललवणा

त्युष्णतीक्ष्णरूक्षविदाहिनः॥आहाराराज
सस्वेष्टादुःखशोकामयप्रदाः॥९॥यातयामं
गतरसंपूतिपर्युषितंचयत्॥उच्छिष्टमपिचा
मेध्यंभोजनंतामसप्रियं॥१०॥अफलाकांक्षि
भिर्यज्ञोविधिदृष्टोयइज्यते॥यष्टव्यमेवेतिम

नः समाधायससात्त्विकः॥११॥ अभिसंधाय
तुफलंदंभार्थमपिचैवयत्॥ इज्यतेभरत
श्रेष्ठतंयज्ञंविद्धिराजसं॥१२॥ विधिहीन
मसृष्टान्नंमंत्रहीनमदक्षिणं॥ श्रद्धाविर
हितंयज्ञंतामसंपरिचक्षते॥१३॥ देवद्विजगु

रुप्राज्ञपूजनंशौचमार्जवं॥ ब्रह्मचर्यमहिं
साचशारीरंतपउच्यते॥१४॥ अनुद्वेगकरं
वाक्यंसत्यंप्रियहितंचयत्॥ स्वाध्यायाभ्य
सनंचैववाङ्मयंतपउच्यते॥१५॥ मनःप्र
सादःसौम्यत्वंमौनमात्मविनिग्रहः॥ भाव

संसुद्धिरित्येतत्तपोमानसमुच्यते॥१६॥
श्रद्धयापरयातप्तंतपस्तत्त्रिविधंनरैः॥
अफलाकांक्षिभिर्युक्तैः सात्विकंपरिच
क्षते॥१७॥सत्कारमानपूजार्थंतपोदंभे
नचैवयत्‌॥क्रियतेतदिहप्रोक्तंराजसं

चलमध्रुवं॥१८॥मूढग्राहेणात्मनोयत्पी
डयाक्रियतेतपः॥परस्योत्सादनार्थंवा
तत्तामसमुदाहृतं॥१९॥दातव्यमिति
यद्दानंदीयतेनुपकारिणे॥देशेकालेच
पात्रेचतद्दानंसात्विकंस्मृतं॥२०॥यत्तुप्र

त्युपकारार्थंफलमुद्दिश्यवापुनः॥दी
यतेचपरिक्लिष्टंतद्दानंराजसंस्मृतं॥२१॥
अदेशकालेयद्दानमपात्रेभ्यश्चदीयते
असत्कृतमवज्ञातंतत्तामसमुदाहृतं॥
ॐतत्सदितिनिर्देशोब्रह्मणस्त्रिवि

धःस्मृतः॥ब्राह्मणास्तेनवेदाश्चयज्ञाश्च
विहिताःपुरा॥२३॥तस्मादोमित्युदाहृत्य
यज्ञदानतपःक्रियाः॥प्रवर्त्ततेविधानो
क्ताःसततंब्रह्मवादिनां॥२४॥तदित्यन
भिसंधायफलंयज्ञतपःक्रियाः॥दान

क्रियाश्चविविधाःक्रियंतेमोक्षकांक्षि
भिः।।२५।।सद्भावेसाधुभावेचसदित्येत
त्प्रयुज्यते।।प्रशस्तेकर्मणितथासच्छब्दः
पार्थयुज्यते।।२६।।यज्ञेतपसिदानेचस्थि
तिःसदितिचोच्यते।।कर्मचैवतदर्थीयंस

दित्येवाभिधीयते।।२७।।अश्रद्धयाहुतंद
त्तंतपस्तप्तंकृतंचयत्।।असदित्युच्य
तेपार्थनचतत्प्रेत्यनोइह।।२८।। इतिश्री
मद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयो०
श्रद्धात्रयविभागोन्नामसप्तदशोध्यायः १७

श्रीभगवानुवाच

॥अर्जुनउवाच॥ ॥संन्यासस्यमहाबाहो
तत्वमिछामिवेदितुं॥त्यागस्यचहृषी
केशपृथक्केशिनिषूदन॥१॥कांम्यानां
कर्मणांन्यासंसंन्यासंकवयोविदुः॥स
र्वकर्मफलत्यागंप्राहुस्त्यागंविचक्ष

णाः॥त्याज्यंदोषवदित्येकेकर्मप्राहुर्मनी
षिणः॥यज्ञदानतपःकर्मनत्याज्यमि
तिचापरे॥३॥ निश्चयंशृणुमेतत्रत्यागे
भरतसत्तम॥त्यागोहिपुरुषव्याघ्रत्रि
विधःसंप्रकीर्त्तितः॥४॥ यज्ञदानतपः

कर्मनत्याज्यंकार्यमेवतत्॥ यज्ञोदानं
तपश्चैवपावनानिमनीषिणां॥५॥ ए
तान्यपितुकर्माणिसंगंत्यक्त्वाफला
निच॥कर्त्तव्यानीतिमेपार्थनिश्चितंम
तमुत्तमं॥६॥नियतस्यतुसंन्यासःकर्म

णोनोपपद्यते ॥ मोहात्तस्यपरित्यागस्ता
मसः परिकीर्तितः ॥७॥ दुःखमित्येवय
त्कर्मकायक्लेशभयात्यजेत् ॥ सकृत्वा
राजसंत्यागंनैवत्यागफलंलभेत् ॥८॥
कार्यमित्येवयत्कर्मनियतंक्रियतेर्जुन

संगंत्यक्त्वाफलंचैवसत्यागः सात्विको
मतः ॥९॥ नद्वेष्ट्यकुशलंकर्मकुशलेना
नुषज्जते ॥ त्यागीसत्वसमाविष्टोमेधावी
छिन्नसंशयः ॥१०॥ नहिदेहभृताशक्यं
त्यक्तुंकर्माण्यशेषतः ॥ यस्तुकर्मफल

त्यागीसत्यागीत्यभिधीयते॥११॥अनि
ष्टमिष्टंमिश्रंचत्रिविधंकर्मणःफलं॥भव
त्यत्यागिनांप्रेत्यनतुसंन्यासिनांक्वचित्
पंचैतानिमहाबाहोकारणानिनिबो
धमे॥सांख्येकृतांतेप्रोक्तानिसिद्धयेस

र्वकर्मणां॥१३॥अधिष्ठानंतथाकर्त्ताकर
णंचपृथग्विधं॥विविधाश्चपृथक्चेष्टा
दैवंचैवात्रपंचमं॥१४॥शरीरवाङ्मनो
भिर्यत्कर्मप्रारंभतेनरः॥न्याय्यंवाविप
रीतंवापंचैतेतस्यहेतवः॥१५॥तत्रैवंस

तिकर्त्तारमात्मानंकेवलंतुयः॥पश्यत्यकृ
तबुद्धित्वान्नसपश्यतिदुर्मतिः॥१६॥य
स्यनाहंकृतोभावोबुद्धिर्यस्यनलिप्यते
हत्वापिसइमांल्लोकान्नहंतिननिबध्य
ते॥१७॥ज्ञानंज्ञेयंपरिज्ञातात्रिविधाकर्म

चोदना॥करणंकर्मकर्त्तेतित्रिविधःक
र्मसंग्रहः॥ज्ञानंकर्मचकर्त्ताचत्रिधैव
गुणभेदतः॥प्रोच्यतेगुणसंख्यानेयथा
वच्छृणुतान्यपि॥१९॥सर्वभूतेषुयेनैकं
भावमव्ययमीक्षते॥अविभक्तंविभक्ते

षु तज्ज्ञानं विद्धि सात्विकं॥ पृथक्त्वेन तु यज्ज्ञा
नं नानाभावान्पृथग्विधान्॥ वेत्ति सर्वेषु
भूतेषु तज्ज्ञानं विद्धि राजसं॥२१॥ यत्तु कृ
त्स्नवदेकस्मिन्कार्ये सक्तमहैतुकं॥ अत
त्वार्थवदल्पं च तत्तामसमुदाहृतं॥२२॥

नियतं संगरहितमरागद्वेषतः कृतं॥
अफलप्रेप्सुना कर्म यत्तत्सात्विकमु
च्यते॥२३॥ यत्तु कामेप्सुना कर्म साहंका
रेण वा पुनः॥ क्रियते बहुलायासं तद्रा
जसमुदाहृतं॥ मुक्तसंगो अनुबंधं

यतत्तामसमुच्यते

क्षयंहिंसामनवेक्ष्यचपौरुषं॥मोहादा
रभ्यतेकर्म~~यत्तत्तामसमुच्यते~~॥२५॥मुक्त
संगोनहंवादीधृत्युत्साहसमन्वितः॥
सिध्यसिध्योर्निर्विकारःकर्तासात्विक
उच्यते॥२६॥रागीकर्मफलप्रेप्सुर्लुब्धो

हिंसात्मकोऽशुचिः॥हर्षशोकान्वितः
कर्त्ताराजसःपरिकीर्तितः॥२७॥अयु
क्तःप्राकृतस्तब्धःशठोनैष्कृतिकोल
सः॥विषादीदीर्घसूत्रीचकर्त्तातामसउ
च्यते॥२८॥बुद्धेर्भेदंधृतेश्चैवगुणतस्त्रि

विधंशृणु॥ प्रोच्यमानमशेषेणपृथक्त्वे
नधनंजय॥२९॥ प्रवृत्तिंचनिवृत्तिंचकार्या
कार्येभयाभये॥ बंधंमोक्षंचयावेत्तिबुद्धिः
सापार्थसात्विकी॥३०॥ययाधर्ममधर्मंच
कार्यंचाकार्यमेवच॥अयथावत्प्रजानाति

बुद्धिःसापार्थराजसी॥ अधर्मंधर्ममिति
यामन्यतेतमसावृता॥ सर्वार्थान्विपरीतां
श्चबुद्धिःसापार्थतामसी॥३२॥धृत्यायया
धारयतेमनःप्राणेंद्रियःक्रियाः॥ योगे
नाव्यभिचारिण्याधृतिःसापार्थसात्विकी

ययातुधर्मकामार्थानुधृत्याधारयतेर्ज्जुन
प्रसंगेनफलाकांक्षीधृतिः सापार्थराज
सी॥३४॥ययास्वप्नंभयंशोकंविषादंमदमे
व च॥नविमुंचतिदुर्मेधाधृतिः सापार्थता
मसी॥३५॥सुखंत्विदानींत्रिविधंशृणुमेभर

तर्षभ॥अभ्यासाद्रमतेयत्रदुःखांतंचनि
गच्छति॥३६॥यत्तदग्रेविषमिवपरिणामेमृ
तोपमं॥तत्सुखंसात्विकंप्रोक्तमात्मबुद्धिः
प्रसादजं॥३७॥विषयेंद्रियसंयोगाद्यत्तद
ग्रेमृतोपमं॥परिणामेविषमिवतत्सुखंरा

जसंस्मृतं॥ यदग्रेचानुबंधेचसुखंमोह
नमात्मनः॥ निद्रालस्यप्रमादोत्थंतत्ता
मसमुदाहृतं॥३९॥नतदस्तिपृथिव्यांवा
दिविदेवेषुवापुनः॥सत्वंप्रकृतिजैर्मुक्तं
यदेभिःस्यात्त्रिभिर्गुणैः॥४०॥ब्राह्मणक्ष

त्रियविशांशूद्राणांचपरंतप॥कर्माणिप्र
विभक्तानिस्वभावप्रभवैर्गुणैः॥४१॥शमो
दमस्तपःशौचंक्षांतिरार्जवमेवच॥ज्ञानं
विज्ञानमास्तिक्यंब्रह्मकर्मस्वभावजं॥
शौर्यंतेजोधृतिर्दाक्ष्यंयुद्धेचाप्यपलाय

नं॥दानमीश्वरभावश्चक्षात्रंकर्मस्वभाव
जं॥४३॥कृषिगोरक्ष्यवाणिज्यंवैश्यकर्म
स्वभावजं॥परिचर्यात्मकंकर्मशूद्रस्यापि
स्वभावजं॥४४॥स्वेस्वेकर्मण्यभिरतःसंसि
द्धिंलभतेनरः॥स्वकर्मनिरतःसिद्धिंयथावि

दतितच्छृणु॥४५॥यतःप्रवृत्तिर्भूतानांये
नसर्वमिदंततं॥स्वकर्मणातमभ्यर्च्यसि
द्धिंविंदतिमानवः॥४६॥श्रेयान्स्वधर्मोवि
गुणःपरधर्मान्स्वनुष्ठितान्॥स्वभावनि
यतंकर्मकुर्वन्नाप्नोतिकिल्बिषं॥४७॥स

हजंकर्मकौंतेयसदोषमपिनत्यजेत्॥ स
र्वारंभाहिदोषेणधूमेनाग्निरिवावृताः॥ अ
सक्तबुध्धिःसर्वत्रजितात्माविगतस्पृहः
नैष्कर्म्यसिद्धिंपरमांसंन्यासेनाधिगच्छति
सिद्धिंप्राप्तोयथाब्रह्मतथाप्नोतिनिबोधमे

समासेनैवकौंतेयनिष्ठाज्ञानस्ययापरा
बुध्याविशुद्धयायुक्तोधृत्यात्मानंनियम्य
च॥ शब्दादीन्विषयांस्त्यक्त्वारागद्वेषौव्यु
दस्यच॥५१॥ विविक्तसेवीलघ्वाशीयतवा
क्कायमानसः॥ ध्यानयोगपरोनित्यंवैरा

म्यंसमुपाश्रितः॥५२॥अहंकारंबलंदर्पंका
मंक्रोधंपरिग्रहं॥विमुच्यनिर्ममःशांतो
ब्रब्रह्मभूयायकल्पते॥५३॥ब्रह्मभूतःप्र
सन्नात्मानशोचतिनकांक्षति॥समःस
र्वेषुभूतेषुमद्भक्तिंलभतेपरां॥५४॥भक्त्या

मामभिजानातियावान्यश्चास्मितत्त्वतः॥
ततोमांतत्त्वतोज्ञात्वाविशतेतदनंतरं॥५५॥
सर्वकर्माण्यपिसदाकुर्वाणोमद्व्यपाश्रयः
मत्प्रसादादवाप्नोतिशाश्वतंपदमव्ययं॥
चेतसासर्वकर्माणिमयिसंन्यस्यमत्परः॥

बुद्धियोगमुपाश्रित्यमच्चित्तःसततंभव॥
मच्चित्तःसर्वदुर्गाणिमत्प्रसादात्तरिष्यसि॥
अथचेत्त्वमहंकारान्नश्रोष्यतिविनक्ष्यसि
॥५८॥यदहंकारमाश्रित्यनयोत्स्यइतिम
न्यसे॥मिथ्येषव्यवसायस्तेप्रकृतिस्त्वांनि

योक्ष्यति॥५९॥स्वभावजेनकौंतेयनिबद्धः
स्वेनकर्मणा॥कर्तुंनेच्छसियन्मोहात्करिष्य
स्यवशोपितत्॥६०॥ईश्वरःसर्वभूतानांहृ
द्देशेर्जुनतिष्ठति॥भ्रामयन्सर्वभूतानियं
त्रारूढानिमायया॥६१॥तमेवशरणंगच्छस

र्वभावेनभारत॥तत्प्रसादात्परांशांतिंस्थानं
प्राप्स्यसिशाश्वतं॥६२॥इतितेज्ञानमाख्या
तंगुह्याद्गुह्यतरंमया॥विमृश्यैतदशेषेण
यथेच्छसितथाकुरु॥६३॥सर्वगुह्यतमंभूयः
शृणुमेपरमंवचः॥इष्टोसिमेदृढमितिततो

वक्ष्यामितेहितं॥६४॥मन्मनाभवमद्भक्तो
मद्याजीमांनमस्कुरु॥मामेवैष्यसिसत्यंते
प्रतिजानेप्रियोसिमे॥६५॥सर्वधर्मान्परित्य
ज्यमामेकंशरणंव्रज॥अहंत्वांसर्वपापेभ्यो
मोक्षयिष्यामिमाशुचः॥६६॥इदंतेनातपस्का

ायनाभक्तायकदाचन॥ नचाशुश्रूषवेवाच्यं
नचमांयोभ्यसूयति॥६७॥यइदंपरमंगुह्यं
मद्भक्तेष्वभिधास्यति॥ भक्तिंमयिपरांकृत्वा
मामेवैष्यत्यसंशयः॥६८॥ नचतस्मान्मनुष्ये
षुकश्चिन्मेप्रियकृत्तमः॥ भवितानचमेत

स्मादन्यःप्रियतरोभुवि॥६९॥ अध्येष्यतेच
यइमंधर्म्यंसंवादमावयोः॥ज्ञानयज्ञेनते
नाहमिष्टस्यामितिमेमतिः॥७०॥ श्रद्धावा
ननसूयश्चशृणुयादपियोनरः॥ सोपिमु
क्तःशुभाल्लोकान्प्राप्नुयात्पुण्यकर्मणां॥७१॥

कच्चिदेतच्छ्रुतंपार्थत्वयैकाग्रेणचेतसा॥कच्चि
दज्ञानसंमोहः प्रणष्टस्तेधनंजय॥अर्जुनउ०
नष्टोमोहःस्मृतिर्लब्धात्वत्प्रसादान्मयाच्युत
स्थितोस्मिगतसंदेहः करिष्येवचनंतव
॥संजयउवाच॥०॥इत्यहंवासुदेवस्यपार्थ

स्यचमहात्मनः॥संवादमिममश्रौषमद्भु
तंरोमहर्षणं॥७४॥व्यासप्रसादाच्छ्रुतवान्
नेतद्गुह्यपरंमेहं॥योगंयोगेश्वरात्कृष्णात्सा
क्षात्कथयतःस्वयं॥७५॥राजन्संस्मृत्यसं
स्मृत्यसंवादमिममद्भुतं॥केशवार्जुनयोःपु

ण्यंन्हृष्यामिचमुहुर्मुहुः॥तच्चसंस्मृत्यसंस्मृ
त्यरूपमत्यद्भुतंहरेः॥विस्मयोमेमहान्राज
न्हृष्यामिचपुनःपुनः॥७७॥यत्रयोगेश्वरः
कृष्णोयत्रपार्थोधनुर्धरः॥तत्रश्रीर्विजयोभूति
र्ध्रुवानीतिर्मतिर्मम॥७८॥इतिश्रीमद्भगवद्गी

पृथक्भावमेकस्थमनुपश्यति॥ततएवचवि
स्तारंब्रह्मसंपद्यतेतदा॥३०॥अनादित्वान्निर्गु
णत्वात्परमात्मायमव्ययः॥शरीरस्थोपिकौंतेय
नकरोतिनलिप्यते॥३१॥यथासर्वगतंसौक्ष्म्या
दाकाशंनोपलिप्यते॥सर्वत्रावस्थितोदेहेतथा

त्मानोपलिप्यते॥ यथाप्रकाशयत्येकः कृत्स्नं
लोकमिमंरविः॥ क्षेत्रंक्षेत्रीतथाकृत्स्नंप्रकाश
यतिभारत॥३३॥ क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोरेवमंतरंज्ञानच
क्षुषा॥ भूतप्रकृतिमोक्षंचयेविदुर्यांतितेपरं॥३४
इतिश्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्या

```
[OrderDescription]
,CREATED=19.07.19 17:24
,TRANSFERRED=2019/07/20 at 11:13:08
,PAGES=166
,TYPE=STD
,NAME=S0001040
,Book Name=M-1988-SHRIMAD BHAGWATGEETA
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
```

```
FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
```

```
FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF
,FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF
,FILE76=00000076.TIF
,FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF
,FILE82=00000082.TIF
,FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF
,FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
```

```
FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF
,FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF
,FILE96=00000096.TIF
,FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF
,FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF
,FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF
,FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF
,FILE111=00000111.TIF
,FILE112=00000112.TIF
,FILE113=00000113.TIF
,FILE114=00000114.TIF
,FILE115=00000115.TIF
,FILE116=00000116.TIF
,FILE117=00000117.TIF
,FILE118=00000118.TIF
,FILE119=00000119.TIF
,FILE120=00000120.TIF
,FILE121=00000121.TIF
,FILE122=00000122.TIF
,FILE123=00000123.TIF
```

```
FILE124=00000124.TIF
,FILE125=00000125.TIF
,FILE126=00000126.TIF
,FILE127=00000127.TIF
,FILE128=00000128.TIF
,FILE129=00000129.TIF
,FILE130=00000130.TIF
,FILE131=00000131.TIF
,FILE132=00000132.TIF
,FILE133=00000133.TIF
,FILE134=00000134.TIF
,FILE135=00000135.TIF
,FILE136=00000136.TIF
,FILE137=00000137.TIF
,FILE138=00000138.TIF
,FILE139=00000139.TIF
,FILE140=00000140.TIF
,FILE141=00000141.TIF
,FILE142=00000142.TIF
,FILE143=00000143.TIF
,FILE144=00000144.TIF
,FILE145=00000145.TIF
,FILE146=00000146.TIF
,FILE147=00000147.TIF
,FILE148=00000148.TIF
,FILE149=00000149.TIF
,FILE150=00000150.TIF
,FILE151=00000151.TIF
,FILE152=00000152.TIF
,FILE153=00000153.TIF
,FILE154=00000154.TIF
,FILE155=00000155.TIF
,FILE156=00000156.TIF
```

```
FILE157=00000157.TIF
,FILE158=00000158.TIF
,FILE159=00000159.TIF
,FILE160=00000160.TIF
,FILE161=00000161.TIF
,FILE162=00000162.TIF
,FILE163=00000163.TIF
,FILE164=00000164.TIF
,FILE165=00000165.TIF
,FILE166=00000166.TIF
,
```